

REVERENTIA FACIT VERSUS¹

VÄNBOK

TILL

FILOSOFIE DOKTORN

GUNNAR SERNER

ÄVEN KÄND SOM FÖRFATTAREN

FRANK HELLER

PÅ HANS FEMTIOÅRS DAG DEN 20 JULI 1936

TILLHÖRIG LUNDS UNIVERSITETS BIBLIOTEK

AVSKRIVEN² OCH KOMMENTERAD

AV HANS SYSTERDOTTERSON PROFESSOR HANS AILI

MED RIKLIGA SAKKOMMENTARER OCH BIOGRAFISKA NOTISER AV PROFESSOR DAG HEDMAN

FRANK HELLER-SÄLLSKAPET 2024

---

¹ "Aktningen skapar vers." Inte citat från antiken: *Reverentia* står aldrig i förbindelse med *versus facere*; den senare frasen är dock ett mycket vanligt uttryck om såväl manliga som kvinnliga diktares kompetens, t. ex. Catullus 22: *Suffenus iste ... plurimos facit versus* (din vän S. skapar väldigt många verser); Sallustius, *Catilina* 25: *Sempronia ... posse versus facere, iocum movere* (S. kunde skapa verser, driva ett skämt); Horatius *Epist.* 2,2 *et laris et fundi paupertas impulit audax / ut versus facerem* (såväl hemmets som gårdens fattigdom drev mig att djärvt skapa verser).

² I denna avskrift används olika typsnitt för att återge handskrivna bidrag (Aptos) och ursprungligen maskinskrivna sådana: American Typewriter. Utgivarnas bildkommentarer står inom [klammer].

TILL

FRÅN VÄNNERNA

Broder

Vi Dina vänner ha på 50 årsdagen velat ge Dig
vår hyllning och ett vittnesbörd om att Ditt
minne bland oss lever aktat, ljus och glatt.
Må det ofullkomliga verket fullkomligt övertyga
Dig om våra känslor och vårt uppsåt och för
framtiden stärka vänskapsbanden.

Gunnar Serner

Sämnar barnsömen

Gunnars Goda Moder³ i "tyst och lycklig gråt" närvarande då Biskop Billing⁴ avslutade läsåret 1901-1902 vid Lunds Katedralskola glömde aldrig de ord varmed prälaten, blängande på den lille Gunnar som dagen till ära bar sina första långbyxor, harangerade de avgående studenterna. De lydde med hans urskånska tunga: "Vad månne bliva av detta barn!"

---

³ Elisabeth Serner (1859—1921), född Lindman.

⁴ Biskop Gottfrid Billing (1841—1925) var professor i praktisk teologi vid Lunds universitet från 1881, biskop i Västerås 1884—98, överhovpredikant från 1885, biskop i Lunds stift 1898—1925, ledamot av riksdagens första kammare 1889—1906 och 1908—1912 samt ledamot av Svenska Akademien 1900—1925.

[Gunnar Serner stående till vänster, Arvid Serner sittande till höger, övriga okända]

[Gunnar Serner i mitten, övriga okända]

Gamle gosse!

Malicen påstår, att du ämnar ta dig orådet före att fylla 50 år i den här vevan. Detta ditt opassande uppförande måste strängeligen bestraffas. Till den ändan ha vi sammangaddat oss några stycken för att häda, smäda och okväda dig alltintill yttersta droppen i våra bläckhorn. Jag, som bevittnat dina första steg ut i världsvimlet, har fått på min lott att för samtid och eftervärld avslöja, vad för "an imp of Satan" du var som skolpilt. Låt oss börja med det där fusket för Ekedahl. Höjande sig från lärobokens futtiga fadäser till höga och doctorala rymder utslungade vår vördade lärare den dräpande kuggfrågan: "Hur gammal var den fyraårige Karl XI vid sin faders död?" Då offret, som drabbats av denna fråga, stod stum som en harpunerad lutfisk, viftade du i vädret med fyra utspärrade fingrar i stället för de hävdvunna och reglementsenliga två, varmed ordet begäres av varje välartad skolyngling, som vinnlägger sig om Framsteg, Sedighet och Flit. "Så ung och så fördärvad!" suckade vår gode lärare, och vi, dina sedligt högtstående och dito indignerade klasskamrater instämde i hans suckar, rystande våra huvuden och vojande oss över världens ondska och den tilltagande moraliska förvillningen hos det uppväxande släktet. — Du visade också tidigt prov på din förskämda litterära smak genom att föredra Jules Verne's och Alexandre Doummas' lömskt insockrade själagift framför dina läsor i Ahnfelt-Bergqvists "Dogmatik och etik, thet är then Christeliga tros- och sedeläran enfaldeligen tillhopasatt för unga Snillen i Riksens Gymnasier".⁵ Hur vill du på den yttersta dagen försvara detta inför Det Absoluta Väsendet? Quid es miser tunc dicturus?⁶ — Till råga på eländet har du, brådmogen förklarad, tillställt mig följande¹⁾ epistolam,⁷ vari föga eller platt intet förmärkes av den "wördnad och reconnaissance", som scholares äro skyldiga sine lärare.

---

¹⁾ Hoppas, du senterar detta ganska originella trick att lura festföremålet att själv medarbeta i festskriften.

---

⁵ Här blandas Otto Ahnfelts (1854—1910) och Bengt Bergqvists (1860—1936) *Den kristna tros- och sedeläran till skolundervisningens tjänst framställd* (1895) med Gustaf Brandts (not 22) *Grunddragen av den kristna tros- och sedeläran till ledning vid undervisningen i dogmatik och etik på gymnasiet* (1916).

⁶ "Vad kommer du, din stackare, att säga då? Lån ur psalmen "Vredens dag", författad av en okänd franciskan på 1200-talet (traditionellt tillskriven Thomas av Celano). I original: Quid sum miser tunc dicturus? "Vad skall jag, min stackare, säga då?"

⁷ "Epistel", "Brev".

Bosarp den 12 juni 1902.

Nunc est bibendum, nunc pede libero pulsanda tellus⁸ ---

[Siccis omnia nam dura deus proposuit]⁹.

Så ju med jublande mun den siande skald från Venusia¹⁰

sjunger, och äfven jag i mitt hjärtas svallande känslor

glädjen ett uttryck vill ge och sorgen och smärtorna alla

jaga på flykten långt bort. -----

Nu jag vill för tydlighets skull rem dicere, quare¹¹

jag i mitt hjärta glädes men icke yfves (versteh'n Sie?)

Uti kristendom AB¹² jag fick, men intet i svenska.

Godkänt med utmärkt beröm i pulcherrima lingua latina¹³

var det vitsord, jag fick av den fåordkunnige Ture.

Men uti grekiska A jag fick av vår älskade Faba.

Hellquist ett AB mig skänkte i tyska, i franska detsamma

vitsord jag fick af den skulderstoppade Kronis.

Dito in langue anglaise, och i häfdernas kunskap af rektor[.]

O peperum parvum, qua causa laetissimus ego¹⁴

in meinem Sinn, ὡς εἶκος ἐστὶ, γὰρ ἤλυθεν¹⁵ censor

valde rigorosus, ὄνομα δ' αὐτοῦ οὐκ ἔγνωκα.

ᾠς γὰρ εἶκος ἐστὶ venit zum Ende¹⁶ das Sämsta

⁸ Horatius, *Carmina*, 1,37,1: "Nu bör man dricka, nu må jorden stampas med fria fötter." Horatius jublade över budet att Cleopatra dött, hösten år 30 f. Kr.

⁹ Horatius, *Carmina*, 1,18,3: "Ty åt de helnyktra har gud bestämt allt obehagligt".

¹⁰ Venusia, stad i Apulien, skalden Horatius' födelseort.

¹¹ "förklara orsaken, varför".

¹² Serners betyg gavs enligt den från medeltiden härstammande sjugradiga skalan, där **A** (*laudatur*) "Berömlig" är högsta betyg följt av **a** (*insigni cum laude probatur*) "Med utmärkt beröm godkänd", **AB** (*cum laude probatur*) "Med beröm godkänd", **Ba** (*non sine laude probatur*) "Icke utan beröm godkänd", **B** (*probatur*) "Godkänd", **BC** (*admittitur*) "Icke fullt godkänd", **C** (*improbatur*) "Underkänd". Om *Nationalencyklopedins* (sökord "betyg") uppgift, att denna skala infördes för läroverken år 1905 är korrekt, förefaller Katedralskolan i Lund ha varit före sin tid, eftersom Serners dikt är daterad till 1902. Denna betygsskala användes fram till 1968 års gymnasierreform.

¹³ "det mycket vackra latinska språket".

¹⁴ "O, jag fick fram något litet, av det skälet är jag mycket glad" — ej klassiskt citat, hexameterversen defekt.

¹⁵ "såsom är rimligt, ty censorn kom, mycket sträng, men hans namn kände jag inte" — en vacker blandning av grekiska och latin; Serner röjer här att han noggrant studerat Homeros, eftersom verbformen ἤλυθεν (aoristus av det oregelbundna verbet ἔρχομαι, "komma, gå") tillhör det homeriska språket, medan dess motsvarande attiska form är ἦλθον.

¹⁶ "Såsom är rimligt kommer till sist."

nämligen B i matematik, allt vetandes hörnsten.

Dito fysik, som grundvalen är dem Wissen des Menschen¹⁷. —

Jetzt habeo all right erzählt qua causa den Menschen

tam εὐνοῦς¹⁸ bin. — — — — —

Det här citatet blir säkert "gefundenes Fressen" för den unge litteraturhistoriker, som ett par hundra år härefter snokar efter "disjecta membra poetæ"¹⁹ i och för den doktorsavhandling, i vilken han ämnar koka soppa på det tidiga 1900-talets främsta svenske författare av "eventyrsbycker", som prosare Sjöbloms²⁰ hushållerska kallar dyrgriparna i deras lånbibliotek. —————

Seså, nu tryter papperet!

Ave atque vale, amicissime Gunnar!²¹

Tuus Ane S.²²

---

¹⁷ "för människors vetande."

¹⁸ "Nu har jag berättat all right av vilken orsak jag är så *välvillig* mot människorna."

¹⁹ "Skaldens skingrade lemmar", citat från Horatius Satir 1,4,62, där det ordagrant står *Invenias etiam disiecti membra poetae* "Du torde även finna den sönderslitne skaldens lemmar".

²⁰ Prosare: slangord med oklar betydelse. Jacob Albert Sjöblom (1849—1922), klassisk antikvariats-bokhandlare i Lund.

²¹ "Var hälsad och farväl, min bästa vän Gunnar." Ave atque vale är ett lån från Catullus, *carmen* 101, ett sorgeskvåde över skaldens döde bror. De två sista raderna lyder:

Accipe fraterno multum manantia fletu / atque in aeterno, frater ave atque vale! "Mottag [denna dikt] som rikligt flödar av en broders sorg / och för evigt, min broder, var hälsad och farväl!". Citatet är ännu ett exempel på hur latincitat obekymrat användes utan en tanke på deras ursprungliga sammanhang.

²² Ane Sjögren (1881—1944), tillhörde liksom Serner Lunds Nation, sedermera skolrektor.

[Ane Sjögren]

[Ane Sjögren]

[Gunnar Serner i mitten, sittande på Erik Holmbergs axlar; övriga okända]

Gamle vän!

Jag vet inte, om du själv är lycklig innehavare av ovanstående praktfulla fotografi. Emellertid anser jag absolut, att det bör pryda den bok, för vars tillkomst detta bidrag skrives, och tjäna till bevis om, huru verkligt smånt och rent av kvinnligt blyg, du tog dig ut, då du för första gången hölls fram såsom student, närmare bestämt den 6 juni 1902. Fem starka — och vackra — mannar behövdes ingalunda för att bära upp dig med din dåvarande flugvikt, men alla ville så gärna vara med och hylla den blott 15-årige studenten. Vid ett betraktande av bilden lägger man omedelbart märke till, huru du med ännu ostukad studentmössa lugnt och behärskat om än med näsan något litet i vädret mottager den, enligt vad jag så väl minnes, framförstående enorma folkmassans spontana hyllning. Ingen anade på den tiden, att du skulle utvecklas till den fantasirike och fantastiske författare, som blivit fallet.

Ja, min käre Gunnar, det är nu länge sedan jag första gången fönstervägen hjälpte dig ut från din av din faster (eller var det moster?) strängt bevakade bostad å Helgonabacken i Lund och det är också länge sedan vi drabbade samman, men nog har jag, sedan vi sist träffades, många gånger känt mig i ditt sällskap, när jag på lediga studner läst om dina vänner vid Medelhavskusten eller i diverse europeiska metropoler. Det är många glada stunder, du på så sätt berett mig.

När du nu fyller femtio år, känner jag ett behov av att till dig få framföra mina hjärtligaste lyckönskningar, förenade med en uppriktig förhoppning, att du även framdeles måtte vara lika pigg och kry som hittills och att det även framgent måtte i alla avseenden gå dig lyckligt och väl i händer.

Din gamle vän

Erik Holmberg²³

---

²³ Erik Holmberg (1884—1957), tillhörde liksom Serner Lunds Nation.

[Gustaf Brandt]

Ett fenomen fyller femtio år

Då och då hittar jag ett gammalt skolfotografi. Det föreställer grekerna i 7² förvåren 1902 i Lunds Katedralskola. Där står bredbent och full av självhävdelse en liten gosse i kortbyxor i vår mitt. Det var fenomenet Gunnar Serner. Hade kortet varit ett färgfotografi, hade förmodligen dina bruna ögon — de ha väl inte växlat färg? — och din persikehy framträtt.

Att du var så omättligen späd för att om ett par månader avlägga den s.k. mogenhetsexamen var för oss, dina kamrater, ändå inte det kuriösaste. Det var i stället att du var så styv i grekiska, att vår oförgätlige lektor Pettersson, "Bönan", fröjdade sig över dig så pass sentimentalt, som ett gammalt läraroriginal kan. Du var alltså ett fenomen. Fast "Bönan" inte skulle ha uttryckt sig så oplatonskt.

Efter studenten skildes på ett obegripligt sätt våra vägar, fast vi nog ofta ströko förbi varandra i gamla Lund. Du måste emellertid ha undergått en veritabel andlig jordbävning, när du ramlade ur din barnsligt lekfulla värld och avpuppades. Men akademiska examina smällde du till, den ena efter den andra ända fram till ditt doktorat. Din receptivitet var tydligen oförminskad. Men vad i all världen ämnade du bli? Så mycket tyckte vi sedesamma plugghästar och studentromantiker oss på avstånd begripa, att en levnadsbana skulle du inte i första taget hitta. Den fick försöka hitta dig. Och verkligen — efter en del tumultuariska omgrupperingar i din hjärna samlade sig dina perspektiv. Det hörde till ditt fenomen, att din gång mot stjärnorna troligen inte särskilt underlättats av dina mer eller mindre allvarliga studier vid ett hederligt svenskt universitet. I varje fall hittade du in i ett bås, där ingen av oss tänkt dig placerad.

Somliga stora män ha haft sin "ökentid" för ensamhet och grubbel. Du har icke genomgått den kuren. Var du inte mitt i en virvel av människor, så befann du dig tydligen uppe i en värld av hugskott, där livet tumlade om som bara den! Försvunnen var du ur allas vår åsyn. Tills du damp ner i vår stilla värld i form av en bok, sägenomspunnen och mystifierad. Den påhittiga, livserfarna och småfilosofiskt respektlösa äventyrsgenren, du valt, ger som du noggsamt vet, kanske små blinkar från din meteorbana.

En gång råkades vi dock på ett ställe i världen, där ingen av oss beräknat mötas, på Casinot i Monte Carlo 1920. Där du var lika hemmastadd, som jag kände mig på fejl Klode. Men återseendet var glatt. — Var råkade vi nästa gång? Till dess all lycka!

Gustaf Brandt²⁴

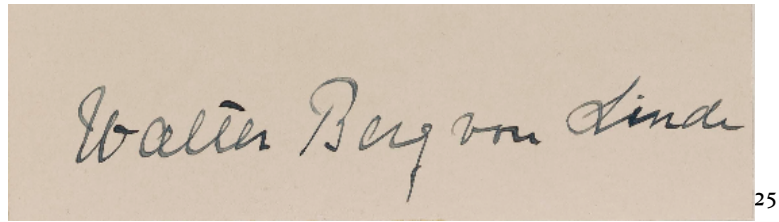
²⁴ Gustaf Brandt (1883—1972), teologie doktor i Lund 1918, amiralitetspastor och kyrkoherde i Skeppsholms församling i Stockholm 1926.

[Övre vänstra fotografiet: Gunnar Serner, Annie Serner, Okänd, Ludvig Franck (1885—1920) i Monaco i maj/juni 1920. Ett annat fotografi av Serner och Franck vid samma tid återfinns nedan på s. 86. Se vidare Dag Hedman (red.): *Frank Heller som brevskrivare* (Lund, 2021) s. 129. Biografika om Franck där på s. 130.

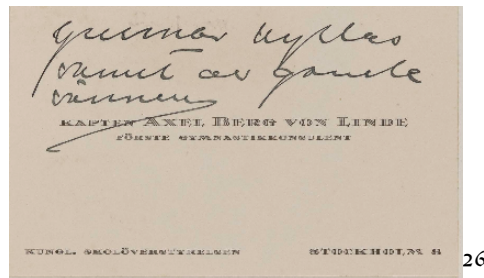
Övre högra fotografiet: Ludvig Franck. Okänt datum.

Nedre fotografiet: Gunnar Serner, Okänd, Annie Serner på stranden i Monaco i maj/juni 1920.]

Walter Berg von Linde

25

Axel Berg von Linde
 AXEL BERG VON LINDE
 ÖVERLEDARE ÖFVER SKOLEN

26

²⁵ Walter Berg von Linde (1896—1966), officer. Hans anknytning till Serner är okänd.

²⁶ Axel Berg von Linde (1883—1969), gymnastikdirektör och officer. Han var ledamot av gymnastikkommittén vid Olympiska spelen 1912, generalsekreterare för Baltiska spelen i Malmö 1913–15, ledamot i gymnastikkommittén för Olympiska spelen i Berlin 1935–36, överledare för gymnastik där samt ledamot av huvudkommittén och arbetsutskottet för Lingiaden i Stockholm 1937–39. Han var statens folkskolgymnastikinspektör i Skåne, Blekinge och Halland, och förste gymnastikkonsulent hos Skolöverstyrelsen från 1932. Hans anknytning till Serner är okänd.

[Hjalmar Bretz]

---

²⁷ Hjalmar Bretz (1884—1952), tandläkare i Malmö.

Ur studentlivet

vid seklets början

[Okänd, Herman Jönsson (se s. 57f), Okänd]

När han kom på 10 meters håll
hans huvud började skalla.
Hans huvuds oansenliga boll
begynte att vänligen dallra
Hach, veneriska Babian!

qvad Bertram.²⁸

---

²⁸ Ernst eller Oscar Bertram (se noterna 28 och 33).

Kortspel

Jag träffade Ekman²⁹ första gången på Klara Larssons matlag i Lund, Ö. Mårtensgatan 5, in på gården, 1 tr. upp. Ekman hade sin lya en trappa högre upp. E. föreslog att vi skulle lära oss spela vira. Han kände en, som säkert ville vara med. Vi knackade på dörren till en vindskula. Då vi stego in reste sig från en stol framför skrivbordet en liten näpen gosse, svart hår, mörka ögonbryn, smultronröda kinder. Han verkade förklädd flicka. Med ett blygt leende fattade han våra händer. E. presenterade mig och föreslog "du" samt framkom med sitt förslag, vilket genast accepterades. Virapartierna blevo spritfria och vi lade verkligen an på att lära oss spelet. Poängen var 25 öres bet, men genom försiktigt spel blev det små differenser. Det gjordes oftast inte opp. Gunnar brukade säga att han förlorat mycket genom att vinna på kandidat E. Vid början av ett parti framställdes av G. proposition om vi skulle spela ärligt eller så gott vi kunde. G. hade en gask på 5. Då han köpt såg han betänksam ut och sade, att om han haft hjärter dam med, så hade spelet gått hem. Om en stund spelade han spakt, och spelet gick hem. Jag anmärkte då att han hade hjärterdamen med och påminde honom om hans yttrande beträffande bemälda dam. Hade tydligen spelat så gott han kunde. Om en stund böjde E. sig fram och släckte lampan samt utbytte samtidigt sina kort mot talongen. Jag tände genast och G. hade då pullan i handen. Påsken 1906 var ovanligt ruslig. Snöslask och tjockt med snösörja på gatorna. Vi gingo upp på E:s kula kl 3 på långfredagens em och spelade vira, med avbrott för måltiden, till kl 9 påskdagsmorgonen. Jag gick då hem till Klementstorget, där jag bodde, doppade huvudet i handfatet, stärkte mig med ett par glas punsch och gick upp på läktaren i Allhelgonakyrkan för att värdigt fira påskdagen. Detta långa viraparti hade flera åskådare, bl.a. min broder Oskar. Vi hade suttit och spelat oavbrutet efter en kvällsmat till kl. 5 på morgonen, då en av oss reste sig upp för att dricka vatten. Ekman utbrast då irriterad: "Vilket förbannat rännande!" Yttrandet kom in i Strix. En ordnad lek hade av G. smugglats upp på bordet och G. gav. Var och en fick sin färg. Det blev höga bud. Solovira bräcktes av E. med solo grande misère ouverte royale. E. lade triumferande upp korten

---

²⁹ Botanikern Erik Ekman (1883—1931) ingick i Serners matlag under perioden 1906—09. Serner skildrar hans företagsamhet och födgeni i kåseriet "På tal om Niklasson" i *Fasetten* 1918:19 (omtryckt i *Förbannelse över de otrogna!* 1919), i stort sett återkommer detta material i densamme: *På detta tidens smala näs. Funderingar över ett liv* (1940) s. 134ff. Se även Dag Hedman: *Eleganta eskapader. Frank Hellers författarskap till och med Kejsarens gamla kläder* (akad. avh., 1985) s. 37 och 355.

men spelet förklarades bet, vilket han icke kunde förstå. Spela ut sade Gunnar. Då förstod amanuensen vad klockan var slagen. Den gode Erik Leonard satt i förhand.

Våren 1906 var G. informator hos Schwartz på Billesholm.³⁰ God lön och fritt vivre. Han kom en em. till Lund och sökte upp mig och min broder Oskar,³¹ där vi bodde vid Klementstorget och föreslog vira. Kontant betalning, 25 öres bet. Pengar i pullan. Han hade växel, sade han. E. lade upp en finkam på bordet och sade med ett listigt grin: "Här ska finkammas." Efter några spel bjöd E. singel med 8, köpte och såg glad ut. Efter en stund vinglade han dock om och köpte ånyo i samma färg och sade, att vi kunde köpa. Han spelade för att få överspel. Gunnar trumfede. 7 trumf satt ute på Oskars hand. Jag var renons. I Ekmans hjälpfärg, i vilken han satt med ess, kung, dam och 2 hackor var Oskar renons och jag hade knekt och 9 garderade. E. sade med ett grymt leende: "Herrarna har köpt väl!" Tonvikt på väl. Gunnar bet ihop tänderna och såg mycket bister ut, då han under vår noggranna kontroll räknade ned 10 blanka 25-öringar i pullan. Vi måste sluta lite före 7, ty Oskar skulle gå i skolan, där han i parentes sagt skrev stort A på en provstil i engelska. Inte illa, utan lexikon. Ekman strök med högra handens fingrar genom sina glesa lockar och utbrast sorgset: "efter en natt förlorad." Han hade ej lyckats ta igen kodiljen i vingel 8 och påstod, att sådan otur fanns inte.

Vi[d] en "21" en gång hade Uncas given och Oskar köpte sig till 9 på 2 kort, sträckte ut handen för att ta ett nytt, men hejdade sig hastigt. Han hade känt igen ruterkingen. Oskar förklarade sig nöjd med ett glatt leende och sade att U. kunde straffa. U. köpte kungen och en fyra. Därefter betraktade han O. länge och prövande. Han tyckte sig

---

³⁰ Billesholm är beläget 4 mil nordväst om Serners föräldrahem i Bosarp utanför Eslöv. I "Som bokmissionär i svensk landsort" i *Vecko-Journalen* 1944:2 skriver Serner: "Som nittonårig fil.kand. kom jag till ett gods i närheten av Katrineholm. Jag skulle undervisa den tolvårige sonen i huset, och gjorde det efter förmåga. Samtidigt kastade jag ögonen på en vacker subrett som fanns på slottet. Själv bodde jag i en sidobyggnad. För att meddela henne mina känslor skrevs en billet-doux, som jag gav min elev att vidarebefordra. Det var ett ur pedagogisk synpunkt mycket olämpligt tilltag och det upptäcktes. Jag fick mitt avsked omgående och på grått papper, och jag vågade knappt resa tillbaka till mitt föräldrahem." Uppgiften, att Serner varit informator på "ett gods i närheten av Katrineholm", får nog anses såsom mindre tillförlitlig än Ernst Bertrams utpekande ovan av Billesholm. Sannolikt var den bistre arbetsgivaren direktören Victor Schwartz (1843—1912). I *På detta tidens smala näs. Funderingar över ett liv* (1940) behandlas förloppet betydligt abstraktare: "Jag hade fått plats som informator i en högadlig familj. Ett försök att realisera Den Stora Kärleken [...] gick inte så bra som det borde ha gjort. Knappt en månad efter det jag tillträtt platsen återvände jag hem — en trist rentrée, inte minst för mina föräldrar, då de fingo veta detaljerna." (s. 130) Den missvisande uppgiften om den högadliga familjen tycks liksom den felaktiga ortsangivelsen i versionen 1944 syfta till att försvåra identifikationen av platsen för Serners nederlag.

³¹ Bertram (se nedan s. 29).

märka en glädjeglimt i O:s ögon, köpte en tia och sprack. Andreas hade trasserat och gubben på C. endosserade en växel åt G på 400 kr. A. gick och väntade medan G. diskade. Sedan spelade de biljard ett par timmar. Gubben frågade om han fick bjuda på kaffe. De gingo en trappa upp och där bjöd gubben på kaffe och cognak. Sedan spelades "21". Jag sade mig dagen efter, att gubben hade ingen aning om spelet och köpte på det mest vansinniga sätt på 18 och 19. Han hade en fabulös tur. Han vann alla G:s pengar och cirka 80 kr från A. G. ville då lämna lappar, men gubben reste sig, samlade ihop korten och sade, att han spelade endast mot kontanter. G. frågade honom då "skulle farbror vilja låna mig 50 kr på några dagar? Nej, det kunde inte gubben. Dels hade han för princip att aldrig låna ut pengar. Dels hade han stora utbetalningar. Rätt upptecknat ur minnet intygas: Karlshamn den 13/7 1936.

Ernst Bertram³²

---

³² Ernst Bertram (1882—1956), kemist, bror till den redan nämnde Oscar Bertram. Ernst Bertram ingick i Serners matlag under perioden 1906—09. Serner skildrar hans företagsamhet och humor i *På detta tidens smala näs* (1940) s. 133. Där beskrivs även virapartierna med Erik Ekman och bröderna Bertram på s. 136. Se även s. 138. Utförligare i Dag Hedman: *Eleganta eskapader* (1985) s. 37 och 355.

Herr Serner, Herr Oscar, Herr Baloo, Herr Ukas³³

Tjomfallerifallerallalej!

De sätta sig ner för att läsa i Lukas.

Tjomfallerifallerallalej!

De läsa med fröjd i sitt anletes svett

Tjomfallerifallerallala,

Hugg i!

och börja på kapitlet på vers 21.³⁴

Tjomfallerifallerallala!

---

³³ Gunnar Serner, Oscar Bertram, Knut Tollin, Arvid Serner ("Ukas" torde vara skrivfel för "Unkas/Uncas"; se s. 116f).

³⁴ Flera textställen kan komma i fråga: Luk. 6:21, 12:21, 18:21 och 22:21.

"Oh, stad av kulor och trånga gator,
av Karlshamns pilsner och le kediv,³⁵
där vi ha levt våra unga satår,
i ett allt annat än gudligt liv."

Till författaren av dessa rader överbringas en hjärtlig hyllning på högtidsdagen, ett varmt tack för satåren samt för glädjen och vänskapen i lust och nöd.

Tuus

Ivan Tollin³⁶

---

³⁵ Le Khédivé, egyptisk cigarrett från fabriken Ed. Laurens i Alexandria, mellan åren 1889 och 1913 importerad av firman Olson och Wright, Stockholm. Källa: tobakshistoria.com

³⁶ Ivan Tollin (1888—1969), bror till John och Knut (se s. 85 och 118).

Herr Oscar Imanuel Bertram av Blekinge nation

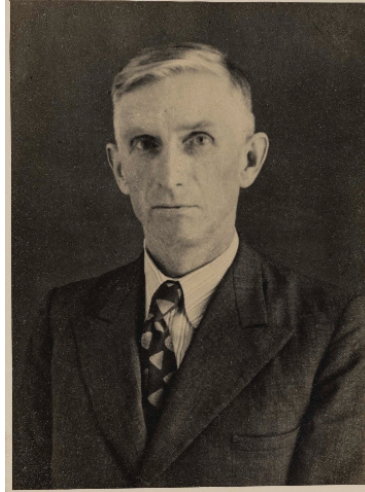
är i likhet med sina bröder en ytterligt konstig person.

Med sin själ full av arglist och Satan och en promenadtakt utan passion

han lämnar det mathål som föder

hans konstiga person.

Tralala-la! la! la!

[Oscar Bertram]

Gamle vän och broder,

Jag fick idag brev från Uncas. Det väckte mig upp och väckte till liv tusen minnen av vänner och platser från forna dagar. Han säger du fyller 50 år den 20 juli och det är mig ett kärt nöje att sända dig dessa rader som en hälsning från mig själv och en fläkt från de dagar vi voro tillsammans. Livet har skiljt våra vägar och tiden har flytt men den har ej kunnat taga med sig gamla minnen och vänskap. Jag har glatt mig åt din framgång och haft nöjet att även här nere läsa dina böcker på detta främmande språk. Uncas skall lämna fram dessa rader den 20, och tänk på att när det höjes en bågare för dig, så är jag med. Jag sitter då här med en vän och dricker en skål. Den innebär en hälsning från mig och lycka till dagen. Måtte du få den glädje av livet som vi hade då vi voro tillsammans vid Mårtenstorget, i Gråbrödersgatan och andra gator.

Montevideo, 24-6-36

Oscar³⁷

---

³⁷ Oscar Bertram (1888—?), broder till ovan nämnde Ernst, ingick i Serners matlag under perioden 1906—09. Serner nämner honom i *På detta tidens smala näs* (1940) s. 134. Naturvetaren Oscar Bertram hade lämnat Lund utan examen, men avancerade till souschef vid SKF i Montevideo, Uruguay. Se vidare Dag Hedman: *Eleganta eskapader. Frank Hellers författarskap till och med Kejsarens gamla kläder* (akad. avh., 1985) s. 37 och 355.

Herr Hugold³⁸ med fröjd griper tag uti leken

Tjomfallerifallerallalej!

och darrar av spänning långt ner i knäveken

Tjomfallerifallerallalej!

Han spricker på 9, han spricker på 12

Tjomfallerifallerallala,

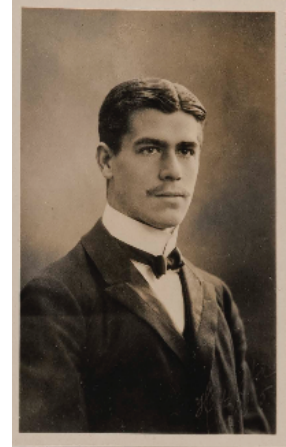
Hugg i!

och finner sig vara till Jävelen såld.

Tjomfallerifallerallala.

---

³⁸ Se nästa not.

Käre Gunnar!

Med tack för många glada ungdoms minnen önskar jag Dig fortsatt lycka och framgång i ditt andra halvsekel!

Tillg. vännen Hugold.³⁹

Eslöv 16/6 36.

---

³⁹ Hugold Bolmstedt (1886—1974), provinsialläkare i Eslöv. Ett tack riktas till Pär Henning, som identifierat gratulanten.

Gunnar!

"Femtio år! Du tror väl ändå inte, att jag lever, tills jag blir 50 år!"

Sålunda talade en gång den lille rosenkindade filosofie doktorn till mig. Det var vid ett extra smörgåsbord och mitt ibland det danska folk, som vi så mycket älskat.

Och jag hör än, hur belåtet du gnäggade vid denna trösterika tanke.

Men du blev i detta stycke ingen sann profet, eftersom du nu begår din 50-årsdag och sålunda befinner dig "nel mezzo del cammin di nostra vita," halvvägs på livets bana.

Mina välgångsönskningar! Vad du skänkt mig av bestående glada minnen kan jag här ej ens antyda.

Jag ser redan i andanom den strävsamme forskare, som en gång skall lägga dig under vetenskapens förstoringlas. Måtte denna möda rendera honom ett lektorat i modersmålet! Naturligtvis faller även detta dokument under hans skarpa öga. Och jag vill därför ge denne man ett ben att gnaga på, genom att erinra om den urnordiska perioden i vårt studieliv, då vi läste Eyrbyggja Saga och du tolkade för mig Örbyggarnas öden och äventyr. Glosor och anteckningar av din hand finnes i behåll hos mig. De äro rikt illustrerade, fulla av reflexioner och visdomsord och belysande för studentlivet i seklets början.

De visa även, hur du lagt på minnet varningsordet från Bosarp: "Akta dig noga för umgänge med kvinnor." Ty det står skrivet: Fuis avec un grand soin la pratique des

femmes!⁴⁰ vilken hårda levnadsregel följes av det välgörande medgivandet "Sans en voir jamais qu'avec un prompt adieu, aime — les toutes, mais en Dieu."⁴¹

Herman Lundborg⁴²

---

⁴⁰ Citat ur Serners favoritförfattare Anatole Frances (1844—1924) *Le Livre de mon ami* (1885) s. 169.

⁴¹ Ibid.

⁴² Herman Lundborg (1881—1938), bror till Viktor Lundborg (se nästa sida).

[Bröderna Lundborg flankerar en okänd man]

Trion
med de sköna dragen

hälsar Dig
på högtidsdagen

19 $\frac{20}{7}$ 36

Viktor Lundborg⁴³

---

⁴³ Viktor Lundborg (1885—1979), bror till Herman Lundborg (se förra sidan).

[Teckning av Harald Sjövall (1886—1955)]⁴⁴

---

⁴⁴ "Sam [Ask] var karnevalens symbol. På dess officiella dokument och reklamtryck figurerade han som olympisk fyrspannsskötare i frack och studentmössa. Det skulle ju hållas olympiad i Stockholm samma sommar." (Frank Heller: *På detta tidens smala näs* [1940] s. 171).

I Templets skugga.

Natt..... I skuggan av templet synes Max den glade överliggaren omgiven av en trofast skara novitier med tunga steg trampa iväg mot Akademiska Föreningen, där man alltid kan få punsch. Hans kolossala kroppshyddda reser sig högt över de andra. Han liknar en höna, som moderligt församlar kycklingarna under sina vingar - och för dem till fördärvet.

(Harald Wägner)⁴⁵

Främst ibland mänskors ätt
och även främst bland djuren
vi få väl räkna dem,

⁴⁵ Parafraas på Harald Wägner: *I templets skugga. Skuggspel i fyra akter* (Stockholm, 1910) s. 19. Max är inspirerad av Sam Ask.

som haft den goda turen
 att skåda dagens ljus i gamla Skåneland*
 och därpå fostras opp vid Carolinas
 hand

---

av hennes milda röst
 få visa runor lära
 och efter dagens id
 i toner trohet svära
 för att till allra sist vid hennes
 fulla bröst
 få dia iskall punsch till näring
 och till tröst.

---

* som enligt prof. Martin Weibulls⁴⁶ säkerligen riktiga åsikt omfattar Skåne och Blekinge.

Ja, i det gamla Lund
 och "Kongens By" vi härjat,
 av hemlands humor vi
 likväl en smula bärgat,
 som ännu ger bouquet åt druvan
 i vårt glas.
 Skål, Gunnar gosse, tack för gammalt
 gott kalas!

Sam Ask⁴⁷

---

⁴⁶ Martin Weibull (1835—1902), historieprofessor i Lund från 1877.

⁴⁷ Samuel Herman Ask (1878—1937), legendarisk överliggare, vän med Serner sedan studieåren i Lund, där de båda var inskrivna vid Lunds Nation. Sedermera verksam inom Svensk Filmindustri. Se Frank Heller: *På detta tidens smala näs* (1940) s. 145—154, Dag Hedman: *Eleganta eskapader* (1985) s. 46—51 och densamme: "Sam Ask — den kolossale överliggaren" i densamme (red.): *Om Frank Heller* (Frank Heller-sällskapets skriftserie 15. [Lund], 2022) s. 72—79.

[Sam Ask]

[Teckning av Harald Sjövall (1886—1955)]⁴⁸

Äldre och yngre om varandra

---

⁴⁸ Se ovan not 42.

[Oidentifiserat fotografi, omkring 1910]

[Karl Ragnar Gierow]

Med våldsamt acceleration och med remband
som rusa gör tidens drivhjul sin rund,
men mitt i dess buller vi stanna en stund
och prisa igen med vibrerande stämband
vår andes stavnsbaand, vårt hjärtas hemband,
vår boja, länkad vid Lund.

Vetenskapernas småvarmt och smågott
stod där till buds längs dukade bord.
Vi betade av dem, hjord efter hjord,
och sedan ens studier sinkats och pågått
sin tid, drog man bort och blev glömsk. Men något
bevarades, ord för ord.

Något, som kanske man inhämtar bara
vid Helgonabackenn som härbärgeskund,
något som höjts kring absidens rund
och sekler igenom fått ekot att svara,
något som himmelen måtte bevara,
det goda skrattet i Lund.

Och vi ha det med oss, var än vi sen tända
vår aftonpipa och ta kvarter.
Vi ha det på hyllan, vi plocka det ner
och återuppliva det, bläddra och vända,
- men böckerna kunna vi. Det är kanhända
Frank Heller, eller Tegnér.

Karl Ragnar Gierow⁴⁹

---

⁴⁹ Karl Ragnar Gierow (1904—82), författare, litteratör, sedermera chef för Kungliga Dramatiska Teatern 1951—63 och ständigt sekreterare i Svenska Akademien 1964—77.

Sentimentalt rimsmideri

den 20 juli 1936.

Glesnande leder vårda minnenas gyllene skatt.
 Bleknande stjärnor lysa ur det förgångnas natt.
 Vaknande känslor flamma likväl ännu ibland.
 Rasnande⁵⁰ tankar fara till fjärran äventyrland.
 Skrivande broder då leder Du tåget som ofta förr
 drivande glättigt den tröge bort ifrån hemmets dörr
 hisnande borgare vordne följa vi tveksamt med.
 Lekande drar Du oss med Dig i Öster- och Västerled.
 Smekande vårvind för oss snabbt till Minorcas strand.
 Vissnande blomma vi ännu där får Din trollkarlshand.

Nisse Lundblad⁵¹

---

⁵⁰ Svårläst ord: *Rasnande* "rasnande"? av verbet "rasna" dialektalt = ilskna till. SAOB "rasen".

⁵¹ Juristen Nils Lundblad (1888—1947) blev sedermera VD i Svenska Sockerfabriks-aktiebolaget.

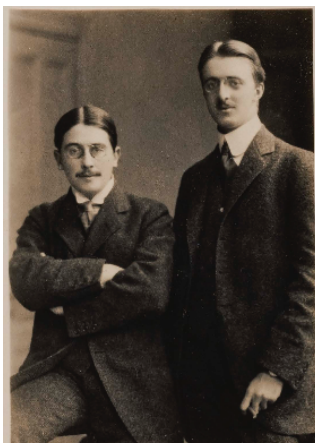
[Bertil Malmberg]

För mig är det en glädje att på hans femtioårsdag få hylla min gamle vän alltifrån lundaåren, Gunnar Serner. Jag ser i honom icke endast en av våra utmärkta författare och förnämsta stilister utan även en ovanligt charmerande människa. Dessutom är jag honom stort tack skyldig, därför att han räddat mig ur dödsskuggans dal. Ty under en lång sjukhusvistelse gav mig läsningen av Storhertigens finanser — denna strålande skälmroman — det befriande skratt vilket förlänger, icke endast käften, utan även livet.

Bertil Malmberg⁵²

---

⁵² Bertil Malmberg (1889—1958), författare, läste i Lund 1909—10, men tycks först ha lärt känna Serner våren 1912. De umgicks flitigare i München i början av 1920-talet. Utförligare i Dag Hedman: *Eleganta eskapader* (1985) s. 16f, 50—53, 93, 187, 323 och 359. Malmberg skrev om Serner i *Ett stycke väg. Memoarer* (1950), i *Ett författarliv* (1952, kapitlet ”Spökeri på Côte d’Azur”) och i *All Världens Berättare* 1952:12.

Det var "tre herrar i storm";

På bilden skådas de två.

Den tredje — Casper⁵³ — gått vidare

till ett gyllne kafé i det blå,

där klimatet kanske är blidare

än det var i Berlin Anno då.

—

Från Skåne ett bud har gått

till världsdelen minsta fläck,

att halvsekeldagen är inne

för den fromme Johannes Eck.⁵⁴

Som en blixtned slog i mitt sinne,

och jag fylldes med undran och skräck!

—

Så fruktansvärt snabbt vårt liv

flyr bort, att en gryende vår

man njöt av i ungdomens dagar

se'n länge ligger på bår

men ej hjälper det stort, att man klagar,

under tiden blott tiden går.

---

⁵³ Juristen Casper Ehrenborg (1889—1928) dyker upp på flera ställen i Serners författarskap. Se Dag Hedman: *Elegant eskapader* (1985) s. 42, 44f, 52, 86 och 356.

⁵⁴ Täcknamn för Gunnar Serner. Se exempelvis "Tre herrar i storm" i *Ballader till bröderna* (1926) s. 11—14, som föreliggande dikt parafraserar.

Trots allt, käre vän, så vet:

I hjärtats innersta vrå
där lever beständigt och knoppas
var vårtid en blomma blå,
som minner om tid, då man hoppas
på var dag som en skön cadeau.

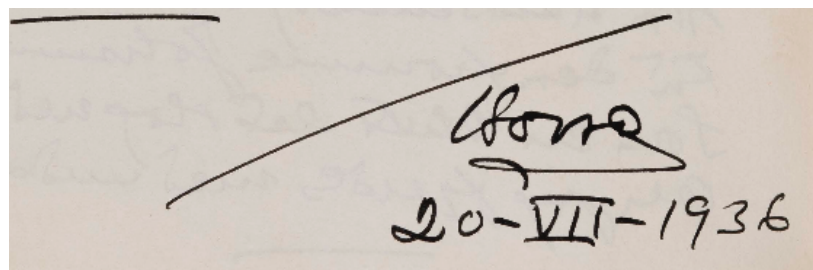

Min hyllning nu tag emot

med dessa stammande ord!

Det en dikt är av greven av Harden,⁵⁵
som för diktning föga är gjord.

Jag hoppas som snaps Du tar den
vid Ditt dignande gästabudsbord.

Lona
20-VII-1936

56

---

⁵⁵ Täcknamn för Henrik Lundquist (se nästa not).

⁵⁶ Juristen Henrik Lundquist (1889—1974), Serners bästa vän i studentkretsen, som sannolikt hade presenterats för honom av Tore Ankarcrona (se följande not; båda kom från Halmstad). I den andra, utvidgade upplagan av *Ballader till bröderna* (Stockholm, 1951) kan på s. 134ff en av Serners dikter till Henrik Lundquist, den nostalgiska ”Hyllning till en vän på hans 50-årsdag (Fritt efter Frans G. Bengtsson)”, läsas. Utförligare i Dag Hedman: *Eleganta eskapader* (1985) *passim*.

Under mina väl utdragna studier i vardagslivets kemi uti Saxos stad uppträdde jag också ett par gånger som privatdetektiv. Av fruktan för de kända parenteserna får jag inskränka mig till en bragd där. 25årsminnet av Tua, som en gång med sin musik och charm så hade tjugat studenterna, firades en vårafton å "Tua" på förslag av Tý-sken, som alltid var outtröttlig, när det gällde att ordna festliga samkväm och låta andra "formulera beställningen." Bland talarne gjorde i synnerhet den oförbrännelige Gauten, stående på ett bord och med en blomsterkruka under armen, stormande lycka. Timmarna svunno och vätskorna också, la doloureuse nalkades. "Var fortsätta?" "På Helgonabacken 6," sa' en ung, glad Laestadius, "jag har 2 liter cognac." De kvarvarande jublade och troppade av dit. Där sköljdes ner åtskilliga "bombertar" under glam och sång, men slutligen började hungern göra sig gällande. "Vi gå till 'Eva,'" sa' någon. "Nej, till Grand," genmälde Bigat, "där kan Lilja ordna sitt å pantofflor kl. 7." Detta gillades, men sammanlagda kovan befanns för skral. Doc. Herbert Pettersson drog då upp en sparbanksbok å 1500 och lugnade våra farhågor. Under vår väntan på Grand kom jag i samspråk med min vän, nattvakten Edvard Johansson, varvid provinsialläkaren N., "det litterära bösset," kom rusande utför trapporna mot "snurran." "Du har ju kragen utanpå nattskjortan doktor," sade jag. Nattens begivenheter rullades upp i hast av doktorn — "to violette Piger har extrabeskattat mig på 70 kronor," poängerade N. "De sitta i 1^{sta} klass väntsal och bida "Köpenhamnståget," insköt Johansson. "Kom genast med doktor men stanna utanför," instruerade Bigat, i det han raskt slängde på sig den militäriska jaktkappan, en skänk av Tore⁵⁷ ur "Karls" garderob. Bigats soignerade, kortklippta och lätt detektivbetonade

---

⁵⁷ Tore Ankarcrona (1884—1918), var en av Serners närmaste vänner under lundaåren; inskriven vid Lunds universitet HT 1906—HT 1914 för att läsa medicin, men tog aldrig någon examen. Han

apparition + en flödande vältalighet på danska tillintetgjorde "de smaa Damerne deroverfra." Zekinerna lämnade otroliga och onämnbare gömställen för vidare befordran till rätter ägare i st. f. till Byn. Utkommen till den väntande, leende doktorn, erbjöds jag behålla de 70. "Nej, följ med mig tillbaka till Grand, så kan du i stället bjuda mig och en del kamrater från Tuafesten på en ordentlig frukost." Detta förslag vann hans livliga gillande. Vi återvände. Det hela hade tagit 20 minuter, och frukosten var färdig. Nykomlingen med det säregna "chemiseriet" väckte förvåning och glädje. Supen var kall, sillen å pantofflerna smagte uhyre storarted, och Liljan vajade saligt på trekvart. — Doktorn och jag firades som Wohltättrar, och Herberts bankbok skonades för vetenskapliga uppgifter.

Dorphen.

Hans L^{son} Nordendorph,⁵⁸ Phil. Cand, "Den vårdslösa elegantens, parentesernas och långsamhetens dock ej stillaståendets prototyp" av Perioikernas⁵⁹ och den förskräckliga Ystads nation.

---

tycks ha hjälpt Serner ekonomiskt omkring års-skiftet 1912—13, när denne svalt i Monaco, att döma av ett brev från Serner till svågern Daniel Rydsjö 23.1.1913. I Serners korrespondens och produktion dyker Ankarcrona upp på många ställen under olika pseudonymer: i ett brev till Artur Möller 25.9.1914 kallas han Tore Kuttingcrona, och i ett till Henrik Lundquist 28.6.1917 betecknas han med rebusen . Under eget namn dyker han upp i ett brev till Harald Schiller 11.9.1934. I romanen *Yussuf Khans giftermål* (1916) figurerar han som A:stjerna (s. 10), i novellen "Samtal om en befordrad vän" i *Fasetten* 1918:12 som Ankarstjerna och Kuttingstjerna, i "Examensläsning" i *Vårvindar friska. Studentkalendern 1922* (omtryckt i *Hellers Polis! Polis!* 1923) som Cederstjerna, i "Ture-Samuel von Brunkeberg" i *Bonniers Månadstidning* 1932:4 (i bokform i *Älska din nästa såsom dig själv!* 1933) har han givit titel åt novellen, och i *På detta tidens smala näs* (1940), slutligen, kallas vännen A:stierna (s. 159ff). Se även Hugo Mattsson: *Glada lundahistorier* (1955), där man kan läsa om Ankarcrona, kallad Tore Lancker, på s. 106f. Se vidare Dag Hedman: *Eleganta eskapader* (1985) s. 42ff, 76f, 203 och 356. Ett fotografi av Ankarcrona finns där på s. 86.

⁵⁸ Hans Nordendorph (1865—1945), läroverksadjunkt.

⁵⁹ Perioikos, Gr. περίοικος, eg. "kringboende"; invånare i Spartas lydstäder, "fria handelsmän och hantverkare i Spartas ytterområden men saknade medborgarskap. Perioikerna slapp spartanernas kasernliv men tjänstgjorde som soldater under krigstid." Wikipedia.

Till Frank Heller den tjugonde juli 1936.

Det var vårterminen 1911 i 6: I R. i Lunds Katedralskola. Vi hade fått provkisse för Linus, adjunkten Sahlin, läraren i engelska. På rasten höll klassen kritik över provkandidaten, Doktorn, som visat sig vara en smärt, elegant ung man med svart, välbenat hår och bruna ögon bakom pincenez. -- Han är rödögd, sade en. -- Undra på det! ingrep ordningsmannen. Det är som han har läst. Han är fil. doktor och inte mer än 24 år. -- En annan röst: Jag satt precis intill honom. Han måste kamma sig med konjak. Åtminstone luktade det starkt. -- Jag tyckte det var Extra Strong, invände bänkkamraten. -- Men Calle Holcken, dandyn bland oss, som gått två år i varje klass och tagit silverpokal i biljardspel i Köpenhamn, log för sig själv. -- Någon vecka gick, Doktorn övertog klassen.

Fredagarna började med dubbeltimma i engelska. Det var fredag, klockan blev 8,45 och på ett ögonblick voro Doktorn och jag ensamma kvar i klassrummet. Han förseglade ett kuvert och själv kvarhölls jag av något pyssel. Jag hjälpte honom artigt med överrocken. Utan tack skyndade han bortåt korridoren och jag stod där -- med en tioöring i handen. Allt gick så fort, han hade ej ens gett mig en blick när han stack till mig slanten. Förtryelsen flammade upp i mig. Visserligen var jag ingen Etonpojke, men ändå --. Tillsvidare stoppade jag myntet i fickan, ruvande över ett värdigt sätt att hämnas den kränkta gymnasistären. -- Nästa timma sökte jag ihärdigt Doktors blick men lyckades blott fånga reflexer av hans ögonglas. Plötsligt öppnades dörren, Budaren stod på tröskeln, Doktorn flög honom till mötes. Budaren var en gubbe som bedrev privat stadsbuds rörelse, husägare i Stålbrogatan, rik, snål som en skotte, döv och skrikig. Nu skrek han: Där ska väl va frimärke på brevet --. Doktorn skyndade sig att stänga dörren bakom gubben; bättre ha honom inne i klassen än i den ekande korridoren. Budaren svängde ett ofrankerat kuvert: När som att de e sista dagen får ju brevet tvunget läggas på nere ve stationen före halvtietåget. -- Naturligtvis! mumlade Doktorn medan han förgäves rannsade sina fickor. Konstigt! Jag trodde bestämt jag hade växel. -- Med höjd röst: Lägg ut portot, är Jönsson snäll! -- Va? hojtade Budaren som ej låtsades höra tal om utlägg. /Hans börs var konstruerad som sparbössa och han hade en gång gått Dalby-Lund och åter hellre än att lägga ut en tolvskilling för apotekare Montelin./ Också gav

Doktorn genast upp: Gå in till kandidat Ankarcrona⁶⁰ i Grönekatan 24 här mitt emot och hälsa från mig och få tio öre till porto! -- Budaren ut. Doktorn var uppenbart förströdd. Klassens sämste läste innantill och fick oanmärkt uttala knife som knajf. Så många grodor hann han dock ej med förrän den fruktansvärde Budaren åter stod på tröskeln, ögonblickligt /såsom förut/ mött av Doktorn. Budaren /innan Doktorn kunde hejda hans ropande/: Ankarcrona hade inte ett rött öre o de visste Doktorn sa han för att när Doktorn va där inne i morse o tog en besk, så --

I denna stund handlade jag impulsivt. /Min bänk stod invid dörren och jag såg svettpärlorna i Doktors panna; han letade febrilt i västflickorna./ Oförmärkt smög jag fram den tioöring Doktorn gett mig, böjde mig hastigt till golvet, steg upp: Doktorn tappade en tioöring! --- Tack, tack! Jag tyckte nog jag hade någon växel. Lektionen fortsatte utan störningar och stumt k måste vara stumt, det fick klassens sämste snart nog veta. --- Vad som vidare yttrades mellan Doktorn och mig rörde endast engelska språket. Om tioöringen aldrig ett ord. Fräckt! tänkte jag ibland. Men bra spelat.

Vördade Doktor och Lärare! Ännu när jag med beundran och glädje följde Dina sällsamma affärer i London, satt en tagg av tioöringen kvar i mitt hjärta. Jag måste ganska länge fördjupa mig i samma studier som Du på värdshus och guldkrogar, innan det gick upp för mig att rockpengen är den enda penning man /alltid och utan krav/ ger ut så mekaniskt att man sekunden efteråt ej anar att man betalt den.

Måtte Guds håvor falla Dig till i så rikt mått att varje penning bliver dig likgiltig som en rockpeng! Detta, och dessutom Lycka, önskas Dig hjärtligen av Din gamle lärjunge och tillgivne vän.

Piraten⁶¹

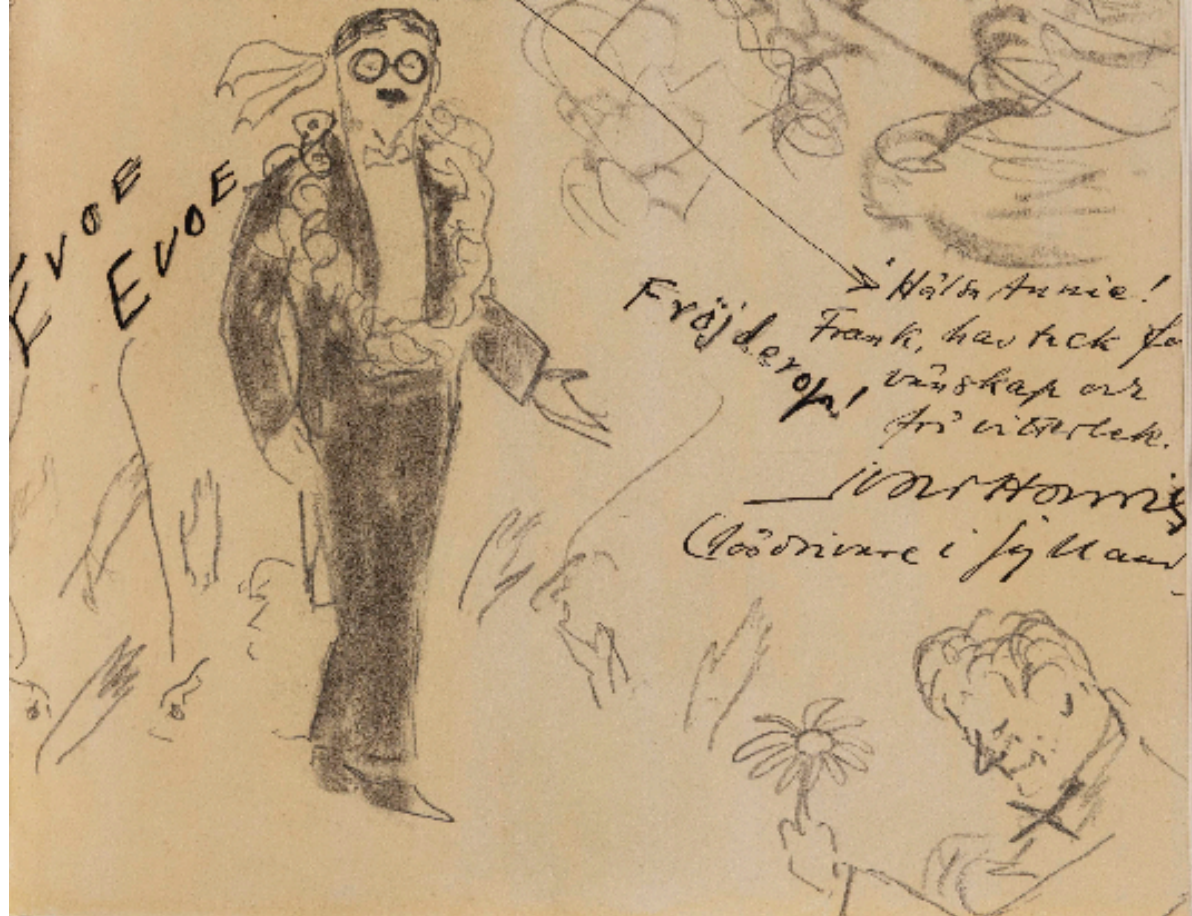
---

⁶⁰ Se ovan not 55.

⁶¹ Juristen och författaren Fritiof Nilsson (1895—1972) var vän med Serner sedan 1932. Det var denne som rekommenderade Nilssons debutroman *Bombi Bitt och jag* (1932) till Albert Bonniers Förlag. Utförligare i Dag Hedman: "Gunnar Serner, Fritiof Nilsson och Lund" i Pär Henning (red.): *Frank Heller och Lund* (Frank Heller-sällskapets skriftserie 4. [Lund], 2009) s. 39—54.

Och i jublet hörs
 en stämma, ack
 så späd är såg
 och verk:

→ Hållt Annie!
 Frank, ha tack för
 Fröjdesop!
 vänskap och
 fri värtlek.

— Ivar Hornvig
 Cöndisare i Jylland

Gaudete, o Veneres Cupidinesque
 et quantumst hominum venustiorum!
 Festus omnibus est tuus natalis
 qui libros legimus, o France noster,
 at multo magis est nobis solennis
 optimus quibus es Sulcisque amicus.
 O vobis bene sit, rupes amoenae
 quae miti gremio domum tenetis
 plenam amicitiae nec non leporum!

Ivar Harrie⁶²

O, varje Venus och varje Cupido
 gläd er, alla ni som skönheten älskar!
 Festlig för oss är dagen då du föddes,
 vi som älskar dina böcker, Franciskus.
 Men för mig och den hårda åkerns söner
 är du bäste vännen, ja, helig värre.
 Gläd er ni sköna klippor, ni som bär på
 huset i er milda famn, detta hus, så
 fullt av vänskap liksom av mycken kvickhet!
 Övers. Hans Aili⁶³

19²⁰/VII 36.

⁶² Ivar Harrie (1899—1973), filosofie licentiat i klassisk fornkunskap och grekiska, författare, tidningsman, översättare. Vän med Serner från 1928. I början av 1930-talet ingick Harrie tillsammans med Serner, författaren Sten Selander (1891—1957), professorn i nationalekonomi Eli Heckscher (1879—1952) och Kungl. postverkets chef Anders Örne (1881—1956) i en kommitté som skulle övervaka Albert Bonniers Förlags utgivning av deckarklassiker, främst moderna sådana.

⁶³ Parafraas på Catullus *Carmen* nr 3, ett skämtsamt sorgedikt över älskarinnans döda sparv. Versmåttet är elvastavingen (hendecasyllabus), som här översatts till orimmad elvastavig vers.

[Herman Jönsson]

Gilleleje 12/7 1936

Käre Gunnar Serner!

Ett av våra gemensamma bisarra ungdomsminnen ger Din halvsekeldag mig en angenäm och Kattegats blå böljor en osökt anledning att återframkalla ur Lethes kanske icke så blå men oändligt mer välgörande böljor och genom Dig låta ingå i den skriftliga traditionen.

Minns Du, att Du mitt under Din officiella disputationsmiddag för Dina studentvänner, som med Dig just tillbragt en längre ansträngande men oförlömlig "rekreationstid" i Falsterbohus Schlaraffenhotell, kom på den uppslupna idén att söka få gästerna, som sannerligen icke voro kostföraktare, att med ännu friskare krafter ha sig till bästa av Kramers överdådiga anrättningar. För att på ett — som Du menade — estetiskt mera tilltalande och för vederbörande mindre obehagligt sätt än under de gamla romarnas dekadensperiod uppnå ett arbetsresultat, som kunde tillfredsställa Din för kraftprov även i den makalösa stilen lågande själ, avreste till det distingerade hotellets bestörtning den nyvordne doktorn och hans gäster omedelbart efter köträtten till stadens badhus, som aldrig skådat maken till mod och och morske män. Trampolinerna ha säkert varken förr eller senare kommit till en så dödsföraktande användning och jag kan ännu minnas, hur Du med av brodersstolthet skälvande stämma vid hans festliga återkomst förebrådde den för tillfället onaturligt snabbsimmande Unkas,⁶⁴ som så tyst till allmän förfäran stuckit ut till havs. I de väntande landåerna bar det så iväg åter till Kramer, vars kapacitet på olika områden därefter sattes på sitt hårdaste prov i mannaminne.

Ja, Gunnar, måtte Du få behålla Din ungdoms gosse-lynne och måtte även kommande år bringa Dig lycka och berömmelse!

För övrigt frid på jorden och mänskorna en god vilja!

Tuus

Herman Jönsson⁶⁵

---

⁶⁴ Gunnar Serners bror Arvid (se nedan s. 116f).

⁶⁵ Herman Jönsson (1886—1973), jurist och kommunal dignitär i Eslöv.

Dopet på Café D'Austria.

Bakom Pilcomayo dåna kanonerna! Kriget mellan Bolivia och Paraguay är i full gång! Den paraguayanske bandithöfdingen Jarra, bränner, plundrar och mördar bland mina nybyggare. Vänners bref, förkunnande bolivianske generalens order "Gringon skall skjutes" ("Gringon" det är jag), bedja mig enträget att stanna i Argentina och afstå från att fresta ödet, så länge kriget varar. I tro på detta öde, som väft sig märkligare än månet annat, hade jag likväl nyss avslutat förberedelserna för uppbrottet och väntade på bilen, som skulle föra mig ut till Pilcomayofloden, då min post kommer. Skånska tidningarna vecklar jag ut. En bild af den berömde författaren Frank Heller möter mina lystna blickar. Jag tror ej mina ögon, men jag tvingas till öfvertygelse, ty dragen äro desamma, som bars af den lille kamraten på Karolinska Katedralskolan, där jag, ej han "aktade boken", ty en vår dag i maj för 36 år sedan nöp han, den 14-årige sjuettaren förstulet ett blad och lade som bokmärke. Jag själf använde ej bokmärken! Intet tvifvel mer! Det var den 15årige studenten, den 23-årige doktorn, den jag, som den nyfödde Frank Heller döpt i champagne på Café D'Austria i Monte Carlo för 20 år sedan, assisterad af de underbaraste gudmödrar från Paris, hvilka till den nyföddes ära dansade med sina välsvarfvide ben på bordet.⁶⁶ . . . . .

Bilen tutar och väcker mig ur forntida minnen, jag kastar mig upp med sadel och vapen och rusar mot mitt öde. I den natten sof jag vid sorlande Pilcomayo, rättare sagt hvilade, ty att hafva funnit Frank Heller åter som en "berömd författare" af alla känd, mig okänd, jag hans dopfader vid Azurkusten, var förunderligt och förförde mig till filosofiska spekulationer om människoöden. Några dagar senare finner jag, "den fågelfrie", hos mina chunupisindianer, en ung etnograf från Göteborg. Där i tidig chacomorgon blifva skuggiga algarrobokronor vittnen till min indiskretion, då 20-årigt löfte bröts, då jag frågar efter Frank Heller, min vän, som jag träffat i Monte Carlo. Vet ni hans adress? Dold i skogens sköte med åtskilliga efter mitt lif traktande patruller i spåret drömde jag den

---

⁶⁶ Jämför Don Mauricio (Mauricio Jespersion) [pseudonymer för Mauritz Jespersion]: *En lundensare i Chaco* (1941) s. 16f.

natten om sammanträffandet vid haf i Azur, berg i lila, bad vid Mondo, Sauerkraut hos Petersén.⁶⁷ Minnen bränna, natten svinner, morgonen gryr, es wird Heller und Heller.

Moje⁶⁸

Stjärnholms slott den 20de juli 1936.

---

⁶⁷ Karl Petersén (1865—1922), godsägare och äventyrare, far till författarinnan Signe Björnberg (1896—1964), pseudonymen Sigge Stark. I sin egenskap av systemspelare betydelsefull för Serner under dennes tid i Monaco 1912—14. Enligt Frank Hellers förord till Don Mauricio (Mauritz Jespersion): *En lundensare i Chaco* (Stockholm, 1941), var det Jespersion som presenterade Petersén och Serner för varandra. Se vidare Dag Hedman: "Systemspelaren" i Göran Wessberg (red.): *Frank Heller och hasarden* (Frank Heller-sällskapets skriftserie 5. [Lund], 2010).

⁶⁸ Mauritz Jespersion (1888—1969), äventyrare och författare. Om vänskapen mellan Serner och honom, se Don Mauricio (Mauricio Jespersion): *En lundensare i Chaco* s. 15—24; bland annat framgår det av Gunnar Serners förord (s. 5f), att det var Sam Ask som introducerade dem. Utförligare i Dag Hedman: "Systemspelaren" s. 81ff.

[Mauritz Jespersen]

Vem han var.

En svarthårig, svartmustaschig elegant herre av medellängd och medelålder, iförd ovanligt kloka, svarta ögon och ett vägvinnande utseende var sysselsatt med att fly längs södra stambanan. Huruvida han var fransman eller ej var svårt att avgöra; tågkyparen med vilken han växlat några fraser, skulle ha svurit ja härtill och fått sin mening bekräftad av den unge herrns allmänna typ, medan kläderna och ett par bredvidliggande engelska börstidningar tycktes antyda att han var en Albions son. Men eftersom fyra eller fem paragrafer – som kunde jämföras med ytterligare några – i Sveriges Rikes Lag /Skarins förbättrade upplaga/ fullkomligt passade in på honom, var det tydligt att han var svensk i förskingringen. Den söndagsfirande skomakaren Woerz, som på lediga stunder brukade vara Michael Nicolaiwitch, Storfurste av Ryssland,⁶⁹ uttryckte med anledning härav sin beundran och aktning för hans fosterlands invånare och Don Ramon XX, Beskyddaren av den Heliga Graven,⁷⁰ som skyndsammast gifte sig med hans medförda fru, bad den klokögt blickande att införa några tjog svenskar till Minorca för att detta land skulle kunna bli lika rikt som Förenta Staterna, varvid den gamle senor Paqueno⁷¹ omgående uppsökte ett litet jesuitkloster i Barcelona. Herr Leroux⁷² reste sig då och sade med eftertryck: "Ni är en gentleman, monsieur; på en månad haver jag icke fått ett drägligt glas cognac. Säg ett ord: Georg Leroux är till Eder disposition."

I djärva örnflykter nalkades de Monte Carlo för att erövra staden och Huset. Staden var emellertid alldeles lugn och Huset lät inte hota sig. Ingen har någonsin lärt Huset att sjunga! Men greve Borgacz⁷³ vemodfulla ögon blixtrade stoltare än någonsin under det han utbrast: Ack min vän, vad haver jag icke levt upp sedan sist, nämligen. Ett, tu, tre, professor. Sax! Küss' die

---

⁶⁹ En av gestalterna i Serners novell "Herr Collin gör en corner i statspapper" i *Herr Collins affärer i London* (Stockholm, 1914). Storfursten återkommer i romanerna *Storhertigens finanser* (Stockholm, 1915) och *Storhertigens senare finanser* (Stockholm, 1930).

⁷⁰ En av huvudpersonerna i *Storhertigens finanser*, *Storhertigens senare finanser* och *Storhertigens efterlämnade finanser* (Stockholm, 1936).

⁷¹ Storhertigens hårt provade finansminister i *Storhertigens finanser*.

⁷² Hjäerten i Serners novellserie *Herr Leroux i luften* (Stockholm, 1915).

⁷³ En av de monegaskiska figurerna i bland annat Serners debutbok *I hasardens huvudstad. Monte Carlo-noveller* (Stockholm, 1914).

Hand! En liten cognac. Maurice Lebruns⁷⁴ lätt ludna, något violetta händer kunde emellertid numera endast användas till patiensläggning under det han ideligen utstötte: "Tig, jag blir galen," och kritikern Brüggemeier⁷⁵ glömde en sekund sitt voltaireleende och förföll till två simpla ord: kamel – lavemang, under det en annan svartmustaschig herre, som var iförd livrock och lackskor räckte fram sitt visitkort, på vilket man kunde läsa: M. Adolphe Lavertisse, Grand-Industriel, Paris,⁷⁶ och sålde till halva värdet sin egen adress till Roms polis. Mr. Graham⁷⁷ såg sig då omkring med hjälplösa porslinsögon och framstammade: "Ni, som är så noga på det, anser Ni detta för en hederlig affär?" Professorn lyfte nu handen och sade: "Detektiven Kenyon är här för att enligt sin vana arresteras mig!" Då tågade den italienska kvesturan in – till musiken av Offenbachs karabiniärer – och häktade Kenyon. Mr. Isaacs föll i denna stund tillhopa, kiknande av skratt, och vände sig till Kenyon. "Har dom arresterat Er och låtit Professorn löpa! Jag kunde tro det. Professorn är för jäklig, för jäklig." Den vita fågeln viskade i Kvesturans öra: Sökandet efter det nya, obekanta, kan, när man varit med om tomläggandet av så många flaskor Chianti, lätt medföra polisobehag, under det att Adjunkt Qvillander⁷⁸ med valspråket: Alkoholister i alla länder, förkalken eder, sköt det avlångt häftet och en reservoirpenna till adjunkten Schorn,⁷⁹ som andades så djupt att hans röda blodkroppar antecknade dagen som en bemärkelsedag och vägrade påteckna växeln med falskt namn. "Grodögde vän," sade Qvillander, "vill Du vara med om den ekonomiska världskatastrofen, eller ej, bracka." Här smattrade plötsligt en röst, vars h. och d. läto som pistolskott och vars kh. brakade som rämnande tempelförlåter – man såg två fanatiska rovfågelsögon brinna på ömse sidor om djärvt buktig näsa, skarp som en sabel, och rösten mässade: Plats för Stjärnornas Skyddsling, han, som badade ostraffat i Djävlarernas badställe.⁸⁰

⁷⁴ En av figurerna i romanen *Herr Collin är ruinerad* (1921) och ett otal noveller; porträtt av författaren och journalisten Sven Elvestad (1884—1934), en av Serners nära vänner under och efter åren i Köpenhamn (1914—19).

⁷⁵ En annan av figurerna i romanen *Herr Collin är ruinerad* och i novellen "Detektivförfattarens misstag" i *Stockholms-Tidningen* 13.12.1931 (omtryckt i *Älska din nästa såsom dig själv!* 1933), mer eller mindre ett porträtt av Nils Kjær (1870—1924), norsk författare och kritiker, en av Serners bekantskaper från åren i Köpenhamn under första världskriget.

⁷⁶ En av huvudpersonerna i Serners många noveller och romaner om gentlemannasvindlaren herr Filip Collin.

⁷⁷ Den tredje kumpanen i svindlartrion Collin—Graham—Lavertisse.

⁷⁸ En av personerna i *Inled mig i frestelse*, inspirerad av Sam Ask.

⁷⁹ En av personerna i Serners roman *Inled mig i frestelse* (Stockholm, 1919).

⁸⁰ Anspelar på Filip Collin, som i romanen *Den tusen och andra natten. En arabesk* (Stockholm, 1923) kallas Stjärnornas Skyddsling och badar i Djävlarernas Badställe i den tunisiska ökn.

Nu vaknade Tarras Groth,⁸¹ som var en väluppfostrad man och blivande diplomat, badande i svett och frågade sig: "Vem är jag? Varför vaknar man? Varför kan ej den kaleidoskopiska omedvetenheten, de betydelselöst ilande drömmarna få vara tillvaron?" Full av skräck lopp herr Tarras Groth till en liten guldkrog, där han uppsökte Dr. Zimmertür,⁸² en liten fyllig man av utpräglad semitisk typ med milda, fuktiga hjortögon, varmed han under kupiga, ödmjukt sänkta ögonlock melankoliskt betraktade sin fattigt utseende klient, vilken förtvivlat störtade fram utstötande: "Käre Doktor, vem fan är jag?" Full av österländsk grandezza och med genomskådande, Freudiska pupiller⁸³ svarade denne genast efter åhörandet av drömmen: Ni är den fransktalande, svenskfödde professorn Pelotard,⁸⁴ vilken, till sina landsmäns hugnad och education /under två decennier bakåt och tusen fram/ med en blandning av tjusning och fasa lodar sin egenbrottsliga fantasi oceanlika djup, för vilket dessa Edra landsmän äro pliktiga att tacka och lova." "Tack, käre Doktor, en sten föll från mitt bröst. Jag är skyldig eder mycket. Tillåt mig göra en avbetalning genast," sade den medelålders mannen och vinkade på kyparen.

Rätt avskrivet efter F.H.

betygar E. Jerlov⁸⁵

⁸¹ Hjälten i Serners roman *Monsieur Jean-Louis Kessels papper* (Stockholm, 1915).

⁸² Huvudperson i fem av Serners novellsamlingar och en roman, utgivna 1926—31.

⁸³ Zimmertür är psykoanalytiker.

⁸⁴ Alias för Filip Collin.

⁸⁵ Ernst Jerlov (1887—1957), stadsveterinär i Falkenberg från 1913, sedermera chef för Hallands läns hushållningssällskaps tuberkulosavdelning 1937—53.

[Johan Lachmann]

Att skriva till en författare
gör en enkel lantman mattare
ju längre pegasen han styr
dess mera han känner sig yr
och minnen bli allt besattare.

Därför helt kort jag Dig önskar allt gott
då femtio vårar i dag du nått
och Tack för minnen från den eviga
som gör en gammal lundensare lycklig och god och glad.

Johan Lachmann⁸⁶

---

⁸⁶ Johan Lachmann (1888—1939), jurist och godsägare.

Gunnar!

Kommer Du ihåg motorbåten varmed jag i ett ödesdigert skede skulle föra Dig från en känd badort på västkusten till främmande land där Du som fågeln Phœnix skulle uppstå till ett nytt illustert liv? O tempora, o mores,⁸⁷ vi klarade oss utan motorbåt den gången! Men situationen har glatt mig många gånger när jag suttit vid ratten i min båt och farit ut till havs bland kobbar och skär, långt bort från staden med dess sorger och bekymmer.

Hell Dig och tack för all glädje Du givit,

Din tillgivne

Oskar Moberg⁸⁸

---

⁸⁷ "Ack, vår tid, ack, våra seder!" Utrop som den romerske juristen, politikern och vältalaren Marcus Tullius Cicero (106-43 f.Kr.) använde tre gånger i olika politiska tal (*In Verrem II*, *In Catilinam I*, *De domo sua*) som ett uttryck för sin förtvivlan inför olika kriser i samhället.

⁸⁸ Läroverksadjunkten Oskar Moberg (1878—1965), var liksom Serner medlem av Lunds Nation.

[Claes Hommerberg]

– "Natten, vålnaders vän, var full av vålnadslika skyar; de jagade varandra som flyende härmassor över en sönderriven himmel; under dem var havet svart som Styx, och över dess vråkande vatten styrde briggen Britannia västerut ....."⁸⁹

Sjöhävningen kokade i Casa Collinas högst privata badvik denna ruggiga oktobermorgon. Och över mina tänders stängsel rann av sig själv konstaterandet:

– Nu är det höst .....

Då ifyllde en mild stämma bakom Politikens Söndagsbilaga:

– Stormande häver sig Bonniers röst:

Får jag inte ditt manus,
har du en fot i ditt anus .....

x

– "Ruinen är efter en gammal rövarborg från tolvhundratalet. Husen vi se äro den moderna stadsdelen, men de flesta av invånarna bo i ett slags övergivna katakomber ..... låt oss gå och se om matsedeln i Dolceaqua också är från tolvhundratalet!"⁹⁰

Sedan så skett, bestego tre personer falknästet. Djupt under oss skummade Nervia, där vi krälade upp mot toppen av de knappt mera sammanhängande tornmurarna. Expeditionens kvinnliga medlem stannade halvvägs och ropade ängsligt uppåt:

– Vogt Dig, Frank, att Du ikke faar Svindel!

– Tyst, min maka! Jag lider endast av ekonomisk svindel.

x

Den 20 juli 1931:⁹¹ Under tack- och lovsången vid jordgubbarna memorerar Symposiarchen jubilarens i hans mening stoltaste arbete: Balladen om Est Est Est.⁹² Slutet av tredje strofen återgavs emellertid:

⁸⁹ Inledning till Frank Heller: *Andarna och Furustolpe* (1920).

⁹⁰ Citat ur novellen "Professor Pelotards fysiologiska försök" i *Bonniers Månadshäften* 1916:5 (omtryckt i *Herr Collins sällsamma äventyr* 1916; se där s. 137).

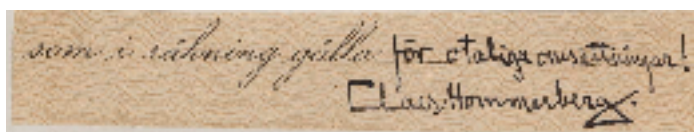
⁹¹ Gunnar Serners 45-årsdag.

⁹² *Ballader till bröderna* (1926) s. 68—74.

"Lugnat drog folket hädan. Biskopen Nepomuk
tänkte på resan till Roma, tänkte därpå med en suck;
kallade därpå sin livsven, son av en kristnad eunuck".⁹³

Jag vill härigenom ingenting antyda om Bidstrups ande i flaskan utan
bara hoppas att Ande såsom sådan må sväva över Casa Collina och S:t Yves i
minst ytterligare

ETT HALFT HUNDREDE AAR!

som i räkning gälla för otaliga omsättningar!

Claes Hommerberg⁹⁴

---

⁹³ Förvrängt citat av de tre sista raderna i diktens tredje strof: sista ordet lyder i originalet "kalmuck".

⁹⁴ Claes Hommerberg (1901—72), kemist, museiman och författare. Vänskapen mellan Serner och Hommerberg inleddes våren 1928 i Mentone. Utförligare i Hommerbergs "Aspekt på Frank Heller" i *Sydsvenska Dagbladet Snällposten* 24.5.1953 och i "Kring ett porträtt" i Lukasgillets årsskrift *Finn* 1955.

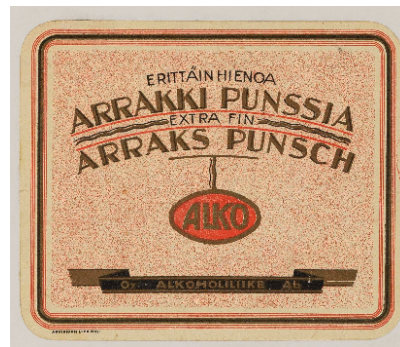
[Edvard Lundblad]

---

⁹⁵ Edvard Lundblad (1890—1949). Inget är närmare känt om honom.

[Okänd]

Toppila, Oulu, Suomi.

Från Toppila

Sändas hälsning till Din femtioårsdag

Och hela Suomi

Stämmer i

att hylla Frank Heller

Storyteller

Best Seller

I Suomi vi tro

Du behåller din sisu.

Bland vänner som Dig gilla

Glöm ej Knut från Tomelilla

Han hoppas, att Du vid sextionio

Bär Dina år med samma brio

Med dessa enkla rader

Hyllar jag Herr Collins Fader

och Mästaren i Ballader.

vännen Knut Gorthon.⁹⁶

---

⁹⁶ Knut Gorthon (1888—1965), sedermera folkskollärare i Halmstad. Serner besökte Gorthon i Halmstad enligt signaturen "Svängson": "Med i svängen" i *Expressen* 15.4.1948.

Kisa den 10/7 36

Broder Gunnar!

Jag hvarken ritar eller berättar, så något historiskt bidrag kan jag ej komma med den 10/7 1936, då du lämnar skurkarnas ålder och inträder i den soignerade ålder, som så väl kommer att kläda dig. Men minnas göra vi alla de glada dagarna (nätterna också) i Lund, Malmö, som så lätt blef språngbrädet till Köpenhamn, Bjärred, Dalby, Bökeberg, Röstånga o.s.v. Jag sänder med en del kort från pensionat Tarras, Kisa; det kan kanske roa dig.

Måtte din skugga aldrig förminskas.

din gamle vän

Tarras Kulneff⁹⁷

f.d. jättegosse⁹⁸

---

⁹⁷ Tarras Kulneff (1887—1949), liksom Serner inskriven i Lunds Nation; provinsialläkare i Kisa. Se även Dag Hedman: *Eleganta eskapader* (1985) s. 45 och 357.

⁹⁸ Kulneff dyker upp i Serners författarskap som Tarras Klein.

[Översta fotografiet: Gösta Olai, Okänd, Okänd, Tarras Kulneff, Okänd.

Mellersta fotografiet: Tarras Kulneff

Nedersta fotografiet: (stående) Gösta Olai, Okänd, Okänd, (sittande) Okänd, Tarras Kulneff]

Motto:

I kulturländerna lära vi oss
blott, vad människan kan bliva,
i de ociviliserade åter, vad hon
verkligen är.

C. Bastholm: "Mennesket i dets
vilde og raa Tilstand."⁹⁹

Mina vänner polareskimåerna vid North Star Bay i Nordgrönland äro de vackrast stolta och fria människor, jag lärt känna. Dessa egenskaper tillhöra dessutom hela stammen och rasen överallt, där den kunnat försvara sig mot de många dåliga och onyttiga sidorna i vit mans civilisation, vilket den tillförlitligt goda upptäcktshistorien och i synnerhet Knud Rasmussens arbeten ojävigt visa.

Den nästan ofattbart väldiga, arktiska världen är en sträng herre, som lär sina barn att aldrig frukta faran, att umgås med döden som en daglig medjägare och under sång, leende eller med den starke mannens trots, bjuda honom envig.

Landet är skönt, överväldigande, hart när förkrossande, men även stormens, köldens, vinterns och därför den rastlösa omsorgens urhem. Det är evighetens sinnebild och det tecken, som ödelägger en svag människa men bringar den starke närmare Gud, sådan var och en bär inom sig i kamp, dröm och längtan. Men det kan också slumra i allt överströmmande sol och i en frid

---

⁹⁹ Christian Bastholm: *Historiske Efterretninger til Kundskab om Mennesket i dets vilde og raa Tilstand* (1803).

som föder glädje, som låter all hjärtats oro finna fullkomlig stillhet och vila i sig.

De oftast nästan övermänskligt hårda, yttre förhållandena och landets skönhet, lika strålande i storm och Nifelhemsköld som sol och sommar, ha genom årtusenden fostrat och präglat människorna. I förening med det bistra, det dramatiska i livsföringen ha dessa förhållanden skärpt och vidgat intelligensen till klarhet och stora mått och framtingat en materiell kultur, som i sitt slag är fulländad. Men i stridbart fast lyckligt äktenskap med de soligt harmoniska dagarna ha de också fött en skapande konstnärlighet, en lyrisk och musikalisk begåvning, som i styrka och stram koncentration knappast kännes hos något annat s.k. primitivt folk. Och de ha dessutom framtingat en säregen samhällsform, en ideell men praktisk kommunism, som är ogenomförbar överallt annorstädes i världen. "Mitt är ditt, om du behöver det, ty annars tar du det ej!" är där inget tomt tal. Man är fri, stark och ensam – men varje dag behöver någon hjälp och hjälper själv nästa dag en annan utan bön, tack och ord.

Därför betraktas också ödmjukheten i kristen och annan religiös bekännelsemening ej som trälmärke, ty trälar finnes här ej, men som den hopplöst svages eller falskes mindervärdighetsmärke, när den – sällsynt – visar sig. Men blygsamhet i detta ords ursprungliga, suveränt vackra mening ligger i polareskimåens natur och är alltså ej det konstgjorda resultatet av ett eller annat etiskt-pedagogiskt system. Och gåva gäldas alltid med gengåva.

Den vackraste formeln för denna gemenskap, denna värdiga och manligt stolta livssyn, fick jag en kväll koncentrerad av min vän Torngé, och som en hjärtlig hälsning och hyllning till Dig, Frank Heller, på din femtioårsdag låter jag i slutraderna denne "vilde" tala. Jag vet, att Du förstår ordens, hans och min mening!

Knud Rasmussen, Torngé och jag lågo en kväll efter en mycket hård dagsresa och tittade ut genom vår tältöppning. Med den lugna och nöjda eftertänksamhet, som är trötthetens gode och välkomne tvillingbroder, när några timmars sannolik säkerhet och den ljuvliga vilan stundar, rökte vi våra pipor. Vi sågo polarnattens bleka augustisol, som redan stod höstlångt över våra huvuden, ge en sällsam överklighetsglans åt inlandsisens oändliga, vita öken. Randfjällen hade dagar tidigare försvunnit under horisonten, från

vilken himmelskupan steg, i underkant violblått, som milt förtonades till nästan opalvitt i valvets lyftning mot solen.

Tornges sade i ett här likgiltigt sammanhang:

"HJÄLP DIG SJÄLV, SÅ KAN DU HJÄLPA ANDRA!
GÅVA FÖDER ÖDMJUKHET, LIKSOM PISKA SKAPAR HUNDAR!
MEN MANS RÄTT ÄR ALLTID HANS!"

Lund i juli 1936.

Axel Ahlman¹⁰⁰

---

¹⁰⁰ Axel Ahlman (1885—1970), författare, journalist och äventyrare. Ahlmans bidrag bearbetar upplevelser vid en expedition tillsammans med polarforskaren och antropologen Knud Rasmussen (1878—1932) på Grönland 1929.

[Nils Erik Brolin]

Äppelviken i juli 1936

N. E. Brolin¹⁰¹

/ alias: Jacques

Postludium

I gångna dagar, ante bellum,
 då på Grand
 vi ibland
 se'n till lunch
 tömt vår punsch
 vi — Malmö via — styrde över.

Från Nimb och Kisten, Bahns hotellrum
 som logi
 drejats bi
 Se'n tillbaks
 just så dags
 då åter man var pank och parvel.

Fast kynnet ändra kan kulörer
 dock vid femti
 alltjämt spänst i
 kropp och armar
 är — och tarmar
 av gyllene punschen än vill smakas.

Men såsom grymma marodörer,
 i etapper
 långa papper
 hårdhänt minna
 buken stinna:
 "Du får ej njuta, du skall späkas."

---

¹⁰¹ Juristen Nils Erik Brolin (1886—1973) avancerade sedermera till kansliråd. Under täcknamnet Cyrus Samuel Ström dyker han upp i novellen "Kandidat Bergius som kidnapper" i *Lunds Dagblad* 3.9.1932 (omtryckt i *Den mystiske Mr Chayder och några andra kriminalhistorier* 1990).

Käre Frank

"Vem är den slanka blonda damen med nordsjöblå ögonen?" sade med väl doldt intresse professor Pelotard, alias Filip *Collin*, alias Frank Heller alias Gunnar Serner till den bugande barmästaren — "nej hon som nyss åt den stora middagen!"

Är det ett citat eller har jag bara drömt det. I så fall ger mig säkert Dr. Zimmerthür med största lätthet komplexet galning.

Ja, käre Frank, du har ätit den stora middagen och jag hade under la petite guerre mondiale inte så sällan tillfälle att äta den med dig. Medge att denna tid hade sina poänger, och om jag var besatt av ett nästan religiöst betonat tyskhät redan då, störde det inte vår harmoni.

Det är ju ett gammalt bruk att lyckönska till 50-årsdagar, ehuru jag af egen erfarenhet måste bekänna, att det ofta förefallit mig omotiverat. Jag hoppas emellertid, att Du ännu länge måtte få behålla inte blott Dina rosiga kinder utan därtill Ditt rosiga gemyt och fömågan att trivas i en värld, som under det senaste decenniet i en nästan genant grad förfäats och förråats.

Till denna förhoppning lägger jag den, att denna hälsning måtte komma Dig tillhanda *efter* den stora Middagen.

Merci beaucoup!

Ton vieux compère¹⁰²

Artur Möller.¹⁰³

---

¹⁰² Din gamle medbrottsling.

¹⁰³ Artur Möller (1883—1940), svensk författare och tidningsman, Serners bästa vän utanför familjen. Möller var liksom Serner inskriven i Lunds Nation. Utförligare i Dag Hedman: *Eleganta eskapader* (1985) s. 87—90 och i densamme: "Möller, Ernst Artur Julius" i *Svenskt biografiskt lexikon*, band 26 (Stockholm, 1987—89). Pseudonymen Frank Heller är tagen från Möllers roman *Studentsynder* (1910).

Gamle Vän!

Den medicinskt bildade humanisten Hugo¹⁰⁴ föreslår, att dina vänner skola celebrera din 50-årsdag genom att ge dig ett litet tankekorn på vägen mot nya bedrifter, t. ex. en sedelärande osanning. Då ett försök till en dylik emellertid skulle ge mig en känsla av alltför stor likhet med det bekanta pedagogiskt förvillade ägget, vill jag i stället nedteckna följande enkla men "sanna berättelse ur livet".

En råkall, fuktigt blåsig efterhöstdag mötte jag vännen Affe på Lundagård. På en barsk förfrågan ang. mitt innehav av lämpligt "startkapital" för dagen överräckte jag lydigt min ägandes tvåkrona. Efter en stunds betänksam promenad korsades vår väg av en gammal huttrande gumma med trasig sjal över axlarna och droppe på blåfrusen nästipp. Hon bad om bidrag till ved. Affe gav henne tvåkronan och promenaden fortsatte. Därvid vederfors mig lyckan att lyssna till Affes hugnesamma reflektion: "Man blir min själ mer och mer lik Jesus".

I förhoppning att även du gjort och länge än kommer att göra samma introspektiva iakttagelse, bringar jag dig min hjärtligase hyllning.

Din tillgivne

Gösta Olai¹⁰⁵

¹⁰⁴ Hugo Mattsson (se nedan not 129).

¹⁰⁵ Gösta Olai (1891—1983), liksom Serner inskriven i Lunds Nation. Han blev sedermera översättare.

Till Frank Heller på hans 50-årsdag

Säg, Fanken Heller, minnes Du den gång,
då vi två möttes under brak och bång,
då jag och Baaloo¹⁰⁶ uppe från en läktare,
beslöt oss för att spela lagens väktare.

Det var ej på en fridfull plats som här,
ett frestelsernas hus — Folies Bergères! —
oss lockade på gammalt syndigt vis
en renomruskig höstnatt i Paris.

När första överraskningen sig lagt,
och lösenordet riktigt blivit sagt,
vi drack en välgångsskål för Dig och Annie
till vilkens fägring bums behag jag fann i.

Två dagar senare med asflott sväng
en taxi körde fram till Voisin,
där vi till gommens njutning utan fläng
förtärde läcker spis med Chambertin.

I lugn och ro vi talade en stund
om Anders Österling och Wilhelm Ekelund
och andra gamla minnen ifrån Lund
och muntra äventyr vid Öresund.

Vi styrkte oss med dryck i mången kufisk bar
som förberedelse till midda'n på Paillard
men hade alltid kvar tillräckligt med bon sens

---

¹⁰⁶ Smeknamn för Knut Tollin (se nedan s. 118).

att äta frokost på Café de la Régence.

Ja, tiden den gick fort, och snart vi skildes åt
och drogo åter ut på äventyrlig stråt,
Ditt mål var London, Baaloos¹⁰⁷ Östersund,
och själv begav jag mig till mångbesjungna Lund.

Malmö den 10 juli 1936

Baletten

(al. John Tollin.)¹⁰⁸

---

¹⁰⁷ Knut Tollin (se s. 118).

¹⁰⁸ John Tollin (1891—?); broder till Ivan och Knut Tollin (se s. 26 och 118).

[Hjalmar Gullberg]

22/7 1936.

Ur svenska hjärtans djup i dag
ett enkelt och lundensiskt lag
har höjt Frank Hellers skål.

Det osat ur en intervju,
att den vi rosat lever nu
på Bornholm bosatt med sin fru:
    hell Dig och Din gemål!

Du danskans^{x)} väg til ros och makt,
    svartmuskig Frank!

Du mottog guld, skrev filmkontrakt
och mötte åldern med förakt
här och i länder kriget lagt
    i rök och stank.

Du stod med ungdomen i pakt:
i dag slå alla vänner vakt
    om Frank!

/ Hjalmar Gullberg

x)
Annies¹⁰⁹

---

¹⁰⁹ Hjalmar Gullberg (1898—1961), författare, radioman, översättare. Vän med Serner från 1928. Redan Stig Ahlgren framhöll i "Professor Pelotard från Lund" i *Arbetet* 3, 5 och 6.8.1940 (i bokform i *Veckopressen och folket*, samma år), att Serner varit en betydelsefull läromästare i stil för lundaförfattare i 1920-talstraditionen: Hjalmar Gullberg, Frans G Bengtsson och Johannes Edfelt. Ivar Harrie sade i en av intervjuerna för Jan Molanders TV-serie *Frank Heller berättar* (utskrift i Molanderska depositionen i Lunds universitetsbibliotek; signum: St. BV B:783), att han vid paret Serners första besök i Sverige sommaren 1928 bjöd hem dem till sin bostad i Lund: "jag glömmer icke den vörndnad som mötte honom från Frans G. Bengtsson, Hjalmar Gullberg och Ingvar Andersson som också var där". Gullberg stack tydligen inte under stol med att han hyste stor beundran för Serners talanger: han "hyste livet igenom beundran för Frank Hellers författarskap", enligt Olle Holmberg: *Hjalmar Gullberg. En vänbok* (1966) s. 11. Denna beundran lyser även fram i ett av Gullbergs brev till Serner från 7.2.1936 (i Sveriges Radios dokumentarkiv, Stockholm).

[Ludvig Franck och Gunnar Serner i Monte Carlo,
maj/juni 1920.]¹¹⁰

---

¹¹⁰ Samma kort skickades som vykort till författaren Artur Möller (se ovan s. 80): "Kära Bror, här ser du mina och Luddes kloka ögon, i färd med att sluka två jetonger *in Blanco*. Ofvanför segrans gudinna. N:r 15 klådde Kasinot på 600 frcs i förrgår. Skål, som Olle [Serners förläggare Olof Dahlberg] säger i affärsbref nu för tiden. F. H." På bildsidan skrev Serner: "Bondfångare och hans offer, eller: Han hade nya kläder (Ludde)". [Se ovan s. 16]

Ut- och inländska

[Harald Schiller]

Ett par nötta golvtiljor.

Ett par nötta golvtiljor
 i kyrkan därhemma
 bara två älskandes lycka
 skuggad av ett korfönsters kors,
 lyst av två gyllene ringar.

x

Ett par nötta golvtiljor
 buro två lyckliga varelser.
 Ljuslockigt barnahuvud vilade tryggt
 mot en barm, där lust och smärta
 domnat i stilla lycka ———
 under ett korfönsters kors,
 gnistrande av ljus.

x

Ett par nötta golvtiljor
 bågnade under tunga kistfötter
 försilvrade, lysande mot tung börda,
 medan lätt mull
 silade längs svarta gavlar
 och korfönstrets kors
 förtonade mot den begynnande natten.

x

Ett par nötta golvtiljor
 stodo tomma och bidande.
 Men månen utanför korfönstret
 lade mot midnatt skuggan av ett kors
 över dem.

---- Harald Schiller¹¹¹

1936

Till min gamle vän Frank!

---

¹¹¹ Harald Schiller (1898—1982), kulturjournalist, konst- och litteraturhistoriker, tycks ha varit den förste som bestod Gunnar Serner med en ordentlig presentation inför allmänheten, "Frank Hellerbiografi" i *Sydsvenska Dagbladet Snällposten* 3.7.1932, i bokform som "En svensk äventyrsförfattare" i Schillers *Från Sundsholm till Casa Collina* (1932). Se vidare Dag Hedman: *Frank Heller som brevskrivare* (2021) s. 208ff.

Alte freunde, alte Weine,
alte whisky's sind die besten.
Immer wünsch' ich Dir nur
solche, bei so schönen seltnen festen.

Feri Hain¹¹²

---

¹¹² Levnadsår okända; bokhandlare i Wien. Information om honom finner man i ett brev från Erwin Rainalter (1892—1960) vid Paul Zsolnay Verlag till Gunnar Serner 7.2.1942 i Österreichische Nationalbibliothek, Wien; signum 286 / B 395.

[Algot Ruhe]

Det börjar bli befolkat uppe i de högre åldersvåningarna. Författare, som man sett debutera och som länge verkat inför ens ögon, rycker så smått upp mot födelsedagar med nummer som beaktas. Nur har turen kommit till en av ynglingaätten.

Frank Heller!

Det dröjde rätt länge innan vi möttes personligen, en gång under Henning Bergers¹¹³ sista år. Han lade gärna en trolsk atmosfär kring vänner han ville sammanföra. Här var det överflödigt. Din hade vuxit fram av sig själv, under läsning av böckerna. Och det är med stolt tillfredsställelse jag påminner om, hur jag redan från första stund, i recensionerna, gav Dig en hyllning, som åren gjort mer personlig och innerlig.

Vänner

Algot Ruhe¹¹⁴

---

¹¹³ Författaren Henning Berger (1871—1924) var nära vän med Serner under och efter åren i Köpenhamn 1914—18, och den som 1919 förmedlade Serners första pass efter landsflykten (se Dag Hedman: *Eleganta eskapader* s. 329—333).

¹¹⁴ Algot Ruhe (1867—1944), svensk författare. Ruhe hade i recensionen av Frank Hellers roman *Yussuf Khans giftermål* i "Litteratur — eller hvad..." i *Saisonen* 1916:10 bland annat skrivit: "Här ha vi en författare, som skrifer bättre svenska än En af De Aderton i Svenska Akademien -----, som komponerar bättre än En Annan af De Aderton i dito -----, hvars människorfigurer i originalitet och teckningens klarhet vida öfvergå de dimfigurer, som hopklatschas af en -----, för att inte tala om hans öfverlägsenhet i jämförelse med de valhända försök till lifsskildring, som under omväxling med barnatukt och lingonsyltning utföras af fru -----."

[Moritz/Moriz Oppenheim]

Wien 25/6 36.

Lieber Freund Frank!

Durch die Nachricht, dass Du schon ein halbes Jahrhundert am 20. Juli 1936 gelebt hast wurde ich sehr überrascht. Wenn Du auch in Deinen Büchern manchmal — nicht oft — ein sehr gesetztes Wesen zur Schau trägst, so bist Du im persönlichen Verkehr ein heiterer, wenn auch etwas sarkastisch angehendter Jüngling, bei dem es immer heißt: „Führe uns in Versuchung.“ Ich wünsche Dir zu Deinem Geburtstage, dass alle deine Wünsche in Erfüllung gehen mögen und dass Du uns allen, deinen Freunden, Bewunderern und Verehrern, zumindest einmal im Jahr — ich sage nicht einmal in neun Monaten — einen neuen „Frank Heller“ in die Welt setzest.

Mit den herzlichsten Grüßen

Dein alter Freund

Oppenheim¹¹⁵

---

¹¹⁵ Moritz/Moriz Oppenheim (1876—1949), dermatologiprofessor i Wien, förlaga till psykoanalytikern Joseph Zimmertür i Amsterdam, Serners detektivhjärte i flera böcker.

Käre Frank Heller! Tack för att du gjort något så roligt att styra till en musik åt som balladen om den vinförståndige biskopen Nepomuk. Låt oss bänka oss samman med honom, på hans sista halteställe, det som bjöd Est, est, est.

Birger Anrep-Nordin¹¹⁶

Recitation

Piacente.

Endast till halmspunna flaskors kallklara

Piano

pp

kluck, kluck, kluck, kluck lyssnade någon som efter biskopen Nepomuk

pp

¹¹⁶ Birger Anrep-Nordin (1888—1946), tonsättare, organist och musikhistoriker.

Sommaren somen; Han minnes icke på en i blom. Vintern förgick och
 våren stödade sig oblytt blom. Nej somut, biskop av biskopen följde till ländas lund
 Plötsligt hans lemnas färglas. Nej somut, biskop av biskopen, stöt sina ögon för mig
 i kläm hans värgles, var
 - kom.

The image shows a handwritten musical score on aged paper, consisting of three systems. Each system has a vocal line at the top and a piano accompaniment below. The lyrics are written in Swedish and Finnish. The first system includes the lyrics 'Sommaren somen; Han minnes icke på en i blom. Vintern förgick och'. The second system includes 'våren stödade sig oblytt blom. Nej somut, biskop av biskopen följde till ländas lund'. The third system includes 'Plötsligt hans lemnas färglas. Nej somut, biskop av biskopen, stöt sina ögon för mig i kläm hans värgles, var - kom.' The music is written in a historical style with various note values and rests. Dynamic markings like 'pp' and 'mf' are present. The paper shows signs of age, including some staining and discoloration.

[Paul Helén]¹¹⁷

---

¹¹⁷ Paul Helén (1884—1959), grosshandlare i Halmstad, möjligen en bekant från Serners tid i Halmstad 1931—32..

[Carl Anders Dymling]

Käre Frank Heller,

Väl anden villig är men kroppen ej nog stark
att med illfundigt pränt uppfylla detta ark.
Från Norges fjällar dock till Casa Filippina
en ärlig önskan går: Ditt ljus må länge skina!

Geiranger d. 14 juli 1936

Carl Anders Dymling¹¹⁸

---

¹¹⁸ Carl Anders Dymling (1898—1961), chef för radioteatern från 1931, för Radiotjänst från 1936, sedermera chef för Svensk Filmindustri 1942. Serner gjorde flera bearbetningar av sina verk för Radiotjänst under Dymlings tid, och denne hade bearbetat och regisserat Serners roman *Storhertigens finanser* (sönt första gången 29.11.1931).

Dem hochgeschätzten und lieben Freunde Frank Heller, der sowohl durch sein literarisches Schaffen als auch durch seine persönliche Liebenswürdigkeit und seinen Geist (auch die lateinische Bedeutung dieses Wortes wäre nicht zu vergessen) allen jenen, die sich zu seinen Freunden zählen dürfen, unvergessliche Stunden bereitet hat, gelten zu seinem fünftigsten Geburtstage meine aus tiefsten Herzen kommenden Wünschen und Grüße.

Wien, im Juli 1936

Jenő von Irinyi¹¹⁹

---

¹¹⁹ Levnadsår okända, österrikisk-ungersk tidningsman, turistbyråföreståndare i Berlin. Information om honom finner man i ett brev från Erwin Rainalter (1892—1960) vid Paul Zsolnay Verlag till Gunnar Serner 7.2.1942, och ett från förlaget till Serner 6.6.1947 i Österreichische Nationalbibliothek, Wien; signum 286 / B 395.

Frank Heller!

Må Maj- och Minorcas finanser florera,
må nya affärer Collin etablera
från Godthaab till Sierra Leone,
må sommarens sol och den mildaste måne
beständigt beskina
de vägar Du går i barndomens Skåne
i Halmstad, i Mentone
samt den steniga stigen till Casa Collina!

Henning Wieslander¹²⁰

Örebro, juli 1936

---

¹²⁰ Henning Wieslander (1893—1991), biblioteksman och författare, stadsbibliotekarie i Halmstad 1932—36 och centralbibliotekarie i Örebro 1936—58. Hans bekantskap med Serner härrör från perioden 1931—32, då de båda bodde i Halmstad. Möjligen sammanfördes de av Serners bror Arvid (se nedan not 128), som var läroverksadjunkt i staden 1925—31.

[Erik W. Kull]¹²¹

---

¹²¹ Erik Wilhelm Kull (1878—1944). Inget är närmare känt om honom.

Käre Gunnar!

Jag antar, att Du vid Ditt jubileum blir formligen dränkt i humor och esprit av alla de olika slagen. Jag vill därför vara så pass originell, att jag helt avstår från alla försök i den stilen. Inte bara av den anledningen, att jag med åren alltmera funnit de rena verba också vara de bästa, utan framför allt för att de i ordets klassiska mening glada minnen Du skänkt mig, som så många andra, knappast kunna kvitteras med en kvickhet. Skämtet är gott, men ibland är allvaret också gott — och kanske bättre!

Ett vill jag dock önska Dig: att allvaret aldrig må bli tungsinne eller — ännu värre — trumpenhet. Då skulle ingen av oss, som haft den lyckan att träffa Dig under de gyllene åren, känna igen Dig.

Nej, må du, som från början varit en gudarnas älskling, ända till slutet behålla det tappra gosselynne, som även i hårda tider varit Din sköld och ett adelsmärke.

Tuus

Hans Erik Håkansson (X:et)¹²²

---

¹²² Ett tack riktas till Fredrik Tersmeden, som identifierat gratulanten.

Ist's auch wahr?

Was höre ich, was muss ich hören?
 Sind das wohl Herrn Collins affärer?
 Ist das auch wahr, Professor Pélotard,
 Das Sie jetzt füllen fünfzig Jahr?

Mein Freund, der Grossherzog, war ganz erschüttert,
 Als man das Frühstück ihm mit dieser Mär verbittert,
 Er schrie: „Das ist nicht wahr, der Kerl wird dreissig!
 Finanzminister ist er doch bei mir, das weiss ich!“
 „Ein seltsam Abenteuer ist's," sprach Herr Collin,
 „Der Titel ‚50 Jahre‘ soll wohl zieh'n?“
 „Polis, Polis!" rief Doktor Zimmertür,
 „Der stiehlt den Eiffelturm, das sag ich Dir!
 Hat er nicht Dich, Collin, schon ruiniert,
 Die millionen Marco Polos fortgeführt?
 Jetzt plant er Arges mit den fünfzig Lenzen,
 Ich fürchte mich vor Jubileumskränzen,
 Gefährlich und bizarr ist diese Chose,
 Seid auf der Hut! Hört meine Diagnose:
 Wir tun, alsob wir ihm die Jahre glauben,
 und trinken auf sein Wohl vom Saft der Trauben!"

Gesagt, getan, — es schwanken die Gestalten,
 Des süssen Weines voll, sind kaum zu halten;
 So zieht der Zug zu Hunderten vorüber
 Und defiliert vor Dir, du Lieber...
 Sie alle, Deiner Phantasie entsprungen,
 sind für uns fröliche Erinnerungen! —
 Wir schliessen uns den Scharen an,
 Geführt vom edlen Yussuf Khan,

Ein Faschingszug ganz eigener Art,
Ich schwör's bei des Propheten Bart!
Heil Dir, Du evig junger Frank,
Ich grüsse Dich, Skål, habe Dank!

Schondorf, Oberbayern

Alexis von Engelhardt¹²³

im Juli 1936.

---

¹²³ Alexis von Engelhardt (1868—1954), balttysk författare, journalist och översättare, från 1911 redaktör för *Münchner Neuesten Nachrichten*. Av flera av Serners brev till sin tyska översättarinna Marie Franzos (1870—1941) framgår att Engelhardt varit behjälplig med placeringen av Serners verk i Tyskland. Engelhardts hustru, som var svenska, översatte Frank Hellers *Herr Collins affärer med hemlandet* (1932) till tyska med makens hjälp (*Sonderbare Reise zum Chef*, publicerad 1935).

TAL TILL JUBILERANDE KULTURPERSON.

Den 20 Juli 1936.

Välvilliga litteraturdoctorer ha i sina recensioner så ofta talat om andlig frändskap mellan Den Högt Ärade Jubilaren och min ringhet att jag faktiskt i detta mycket högtidliga ögonblick känner mig som nevö till Herr D:r m.m. Zimmertür samt nästkusin till vänster till Herr Filip Collin även om storheten av de ömsesidigt framkrystade alsternas berömmelse förhåller sig till varandra såsom ullhandskrabbans till den obetydliga lilla räkans. /Det är Heller som är ullhandskrabban!/
/

Stolt över och med stöd av denna själsfrändskap – icke blodprovad, men på vilken jag har pålitliga papper /d.v.s. tidningspapper, nutidens mest trovärdiga document/, ber jag tillsammans med min trogna sällskapsdam, den vittberesta snoken Selma, som dagen till ära bytt skinn /se bilden/, få till

F r a n k H E L L E R S

obegripliga jubiléumsdag få utstöta ett ljudligt Banzai, det är en hisnande österländsk önskan att han ännu i tiotusende soliga år själv måtte få avnjuta en sådan välgörande glädje av och över sin omgivning, som denna åtnjutit under decennier av hans livliga andes barn, varje år till vår uppbyggelse i frihet framfödda, och måtte han tillsammans med sina världsberömda kumpaner ur den in- och utländska högre förbrytarsocietéten med damer, i nya femtio år, minst, få göra tiden osäker och rafflande angenäm för oss, hans många beundrare.

Sedan på äldre dagar få kanske han, miljön och vi alla nöja oss med viskningar vid camemberten i Casa Collina eller de ännu högre rymder, där vi naturligtvis förr eller senare träffas och ha tiden för oss. Heller ingen dum sak! /slagord i reklamens tjänst./

Läsekreten kommer i ännu tiotusen glättiga år att noggsamt veta vad man läser och var i Europa.

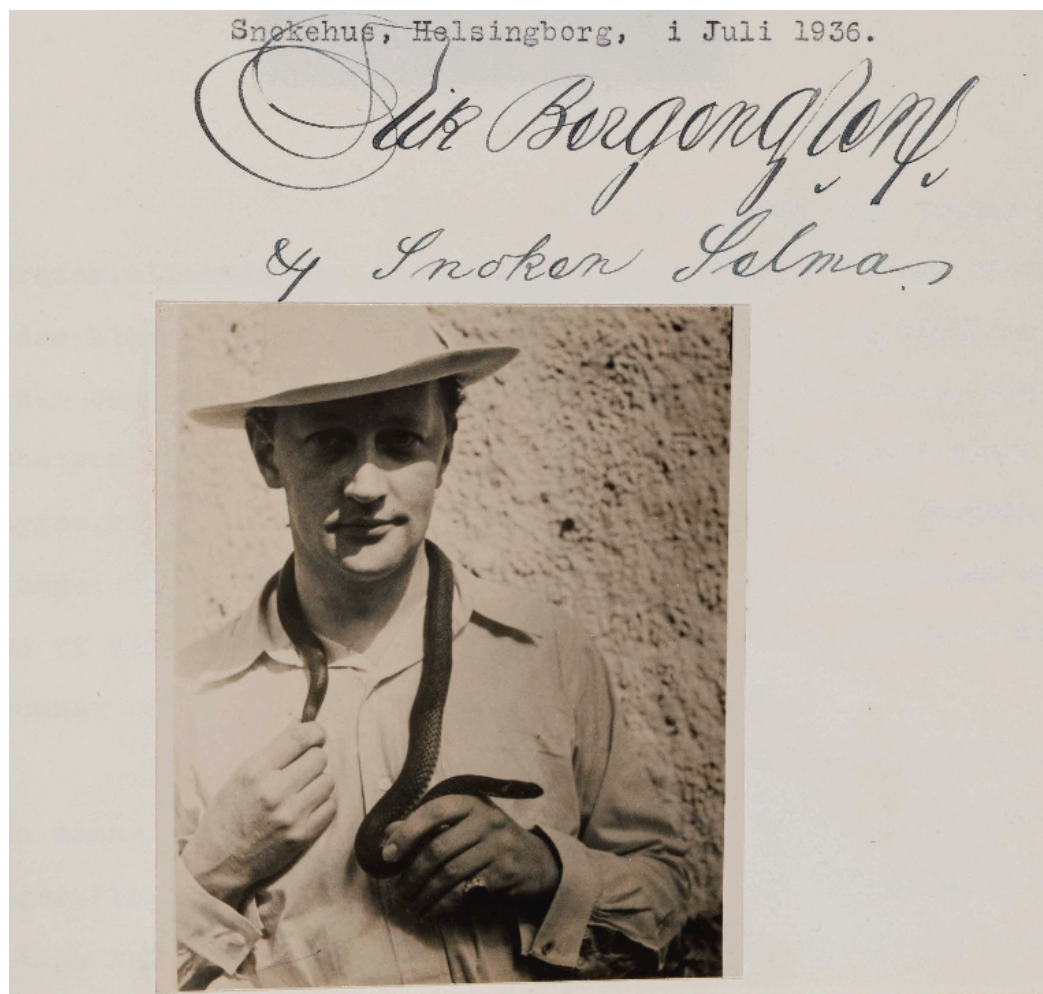
Frankt Hell Dig, Frank Heller, och gånge Dig gunstigt i handom.

Snekehus, Helsingborg, i Juli 1936.

Erik Bergengren¹²⁴

& Snoken Selma

---

¹²⁴ Erik Bergengren (1900—77), författare och affärsman. Skrev bland annat *Snok i lasten* (1934). Hans anknytning till Serner är okänd.

Vi, som i seklets gryning voro Gunnar Serners skolkamrater, blickade med beundran upp till honom, det stora lärdomsljuset, den klara och lysande begåvningen. Och denna vår beundran kulminerade, när Gunnar, ännu inte sextonåring, satte den vita mössan, som för oss var vishetens symbol, på sitt huvud. Och jag själv vandrade många gånger till Bagges, eller var det kanske Rahms fotolåda för att beundra bilden av den unge, rödkindade och blomsterbehängde, lycklige ynglingen, som nu nått vad vi alla hett åtrådde: ingången till den lund, som rymde vishetens brunnar och var de fria studiernas republik.

Men åren ha gått och mycket har blivit för oss alla annat än vad vi tänkt, ty både Bo Bergman och Hjalmar Söderberg säger, "ingenting blir som man tänkt". Och "vår Gunnar", jag vågar säkert ännu kalla honom så, har blivit den store, internationellt berömde författaren till många böcker, översatt till många språk, och känd vida över kontinenterna, han som glatt tusenden och åter tusenden med sitt lysande intellekt, med sin oförlikneliga humor och med sin outtömliga fantasi glada och pikareska galleri av typer och gestalter. Och nu, då han befinner sig på sin levnads middagshöjd gå våra innerliga och

uppriktiga önskningar till honom på halvsekelsdagen om ännu många lyckliga skapandets år till glädje för oss och till fromma för vår svenska litteratur.

Carl-Werner Lindström¹²⁵

---

¹²⁵ Carl-Werner Lindström (1886—1960), legendarisk bokhandlare i Lund. Lindström var Serner behjälplig med boksändningar i samband med arbetet på hans sista bok, *Resa i Schweiz* (på danska 1947, på svenska 1948). Se Dag Hedman: “Frank Heller och Schweiz” i Wilhelm Engström (red.): *Frank Heller och Schweiz* (Frank Heller-sällskapets skriftserie 17. [Lund], 2023) s. 12—64.

Käre Gunnar!

Du flackade omkring i världen under många år. Alltid på rörlig fot, än hit, än dit, allteftersom vinden förde dig. Du fick vara med om mycket och se mycket. Men fast punkt i tillvaron hade du i det gamla hemmet i prästgården. Där var den stilla idyllen med blommor i trädgården och enkla, trivsamma rum. Där glömde man dig inte. Där följde man dig i tankarna på dina irrfärder. Där kände man varmt för dig och önskade dig allt gott. Där var Mor och Far, som sörjde med dig i motgången och gladdes med dig då du hade framgång. — Nu tillhör allt detta minnenas värld.

Men längtar du någon gång att komma bort från världens buller, så finns det fortfarande en prästgård som står öppen för dig. Du är välkommen dit. Vi står på trappan och taga mot dig!

Arvid Wärle¹²⁶

---

¹²⁶ Arvid Wärle (1893—1979), Serners svåger, gift med hans yngsta syster Astrid (1902—90). Wärle var kyrkoherde i Brönneå församling utanför Hässleholm 1930—58.

Lördakväll.

Solen gaur nör, o rättnu så rengor de hälad
 ätte alt slid me träda o bedor o höst.
 Maunen stir opp. Över valla o vånga o fälad
 skenor han vitt, och alt e så lunt och tösst.

Agrarna legga nyslana med säden i hoba,
 nåнна e bara, fårr lett ha vi aged eng.
 Trädan bler bra; vi ha rått mä o magla o groba,
 nock va de stivt, men nu ha vi gjort vaurt beteng.

La våss gau ud te havabänken i krogen,
 där hörs de bäst, når klocketonorna gau.
 Där kan vi seda o lyss, men glem inte salmebogen
 fårr vi kan åsse läsa ett vars ella tvau.

Auren di gau, ja, dana o timmana ila.
 Här sad di, faffar o far, o nu e de vi.
 Rätt som de e, så kallas vi åsse te vila,
 engen ved au den stong, når hans da e fårrbi.

Solen geck nör, o klockorna rengde te hälad;
 ugan e gaun, o såndesvilan bler go.
 Maunen staur höjt övor valla o vånga o fälad ...
 Kvällen bler natt med stillhed och fre o ro.¹²⁷

Daniel Rydsjö¹²⁸

---

¹²⁷ Dikten, som i *Reverentia Facit Versus* föreligger som avskrift av Rydsjös autograf, hade redan utgivits i densammes *Allvar og leg*, Malmö 1928, sid. 53f. Autografen av år 1936 skiljer sig i smärre detaljer från 1928 års tryck. Vid utgivning av äldre texter förutsätts alltid författarens autograf utgöra dennes sista version, varför det är autografens text som följs i föreliggande avskrift. Detta innebär följande skillnader mellan autografen och 1928 års tryck, vars läsarter återges nedan inom klammer:

rad 1: gaur [gå]

rad 3: Maunen [Månen]

rad 8: vaurt [vårt]

rad 9: gau [gå]

rad 10: gau [gå]

rad 12: tvau [två]

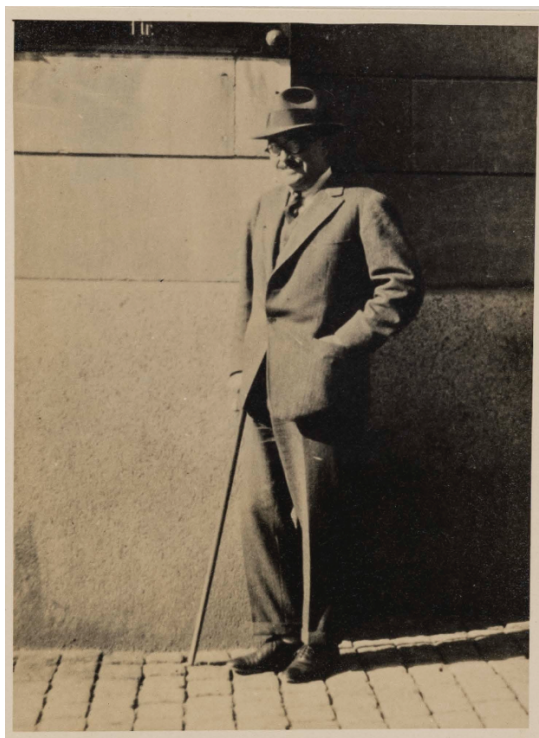
rad 13: Auren [Åren], gau [gå]

rad 14: sad di [såde] rad 16 au [å]

rad 18: staur [står].

Dikten ingår även i Rydsjös *Samlade dikter och berättelser*, Lund 1955, Del I, sid. 136f.

¹²⁸ Daniel Rydsjö (1886—1954), folkskollärare och författare, 1914 gift med Gunnar Serners äldsta syster Signe (1888—1966). De båda svågrarna stod varandra nära genom hela livet.

[Gunnar Serner utanför Sveriges Riksbank i Malmö,
sommaren 1928]

Klagosång över en 50-åring.

Parafraas.¹²⁹

Du sådde din säd.
 Vårarna brunno i Lund. —
 Vid nattlig raid
 väcktes borgare upp ur sin blund.
 På skuggiga gårdar
 ej husvärden kvittrar ditt pris.
 Lik krögarn han krönikan vårdar
 men ödslar ej ros utan ris.

Du byggde ditt hus
 av exotiskt och glänsande trä.
 Hemlös, biltog och pank som en lus
 frankt du seglade skutan i lä.
 Nu lik Greven utav Monte Christo
 från S:t Yves du flyr och din fot
 med ett leende lärt av Mefisto
 undsticker i Casa's kanot.

Du sådde din säd.
 Pråktig din skaldålder flöt
 och stark som ett träd
 din Collin sina telningar sköt. —
 O, Frank Hellerider,
 O, ätt i oändliga led!
 O, minnens med vemod de tider
 då släktfadern gladdes och stred.

Uncas¹³⁰

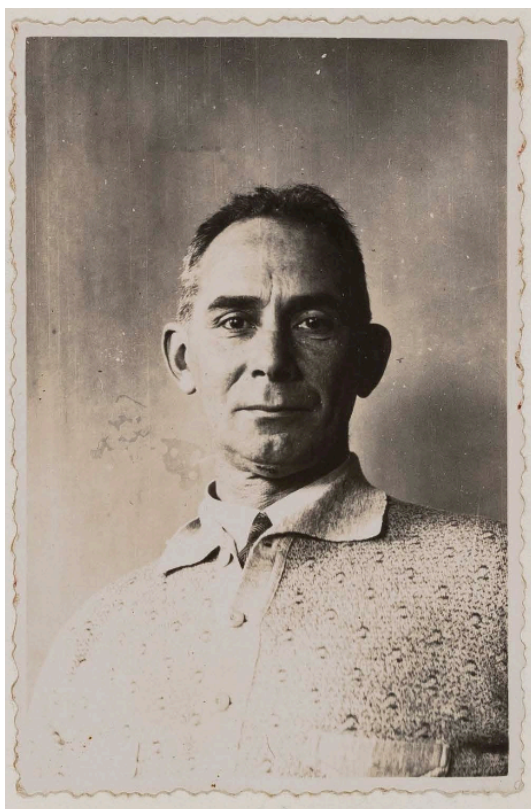
¹²⁹ Frank Orton har meddelat, att detta är en parafraas på Erik Axel Karlfeldts (1864—1931) "Klagosång öfver en landtman" i *Flora och Bellona* (1918).

¹³⁰ Arvid Serner (1890—1940), liksom brodern Gunnar inskriven vid Lunds Nation. Han var läroverkslektor och disputerade till teologie doktor 1938. Bröderna Gunnar och Arvid stod varandra särskilt nära genom livet. Se vidare Dag Hedman: "En detektivroman från seklets början" i *Upsala Nya Tidning* 28.12.1981, omtryckt i Dag Hedman (red.): *Om Frank Heller* s. 14—19.

[Arvid Serner]

KOMMITTERADE

Hugo Mattsson
Le Sauvage

Knut Tollin
Lille Baloo

Uncas

Hugo Mattsson¹³¹

Le Sauvage

Knut Tollin¹³²

Lille Baloo

Uncas

¹³¹ Hugo Mattsson (1887—1974), kallad "Vilde Hugo", vilket han även använde som författarpseudonym (därav Le Sauvage under signaturen ovan).

¹³² Knut Tollin (1891—1971). Bror till ovannämnda Ivan och John Tollin (se s. 25 och 83).

6th July, 1936.

Dear Sir,

At the request of J. Rusznak, Esq.,
The Manager of the Hungarian Tours, Pesti
Hirlap Travel Service, Budapest, we have
pleasure in enclosing herewith a cheque
for the sum of 8. Swedish Crowns, and should
be glad if you would let us have an acknow-
ledgment of receipt, at your convenience.

Yours faithfully,
P.P. JEAN & DAWSON LTD..

Utbetalningskassa 1.7.36

Provinsläkare
Per Lovén, Mörsil

8 kr. — öre

Meddelande till betalningsmottagaren.

Gunnar Lerner
20/7

88142

49, LEICESTER SQUARE,
W. O. 2.

June 23rd 1936

K. Tollin, Esq.,
Sweden

Med glädje hörsammar jag
uppmeningen att glädja Frank Heller.

Utan saknad skiljer jag
mig från närslutna cheque på åtta
engelska shillings som jag hoppas
att Ni inte förskingrar utan använ-
der till Franks fromma.

Önskande Er en fröjdefull
helg förbör jag med mine hälsningar
till Er faster

Er förbundne

Encl.

Stenwall

Kupong.

(Fänskiljes av adressaten.)

Anvisningsbeloppet:

10 kr. — öre

Avsändarens namn och adress:

Frans G. Bengtson

Kupong.

(Fänskiljes av adressaten.)

Anvisningsbeloppet:

8 kr. — öre

Avsändarens namn och adress:

Erik Rhodin
Handelskåring
Väteberg

Avsändningsdag:

Meddelande till adressaten.

För boken
Uppå Gunnar
Lerner

Noter till s. 115.

¹³³ Text: se nedan

¹³⁴ Text: se nedan

¹³⁵ Text: se nedan

¹³⁶ Text: se nedan

---

¹³³ Medicinaren Per Lovén (1882—1957), finns hävdatecknad i Adam Gustafsson och Peter M Nilsson: ”Provinsialläkaren Per Lovén — verksam från norr till söder 1914—1946” i *Svensk Medicinhistorisk Tidskrift* 2022:1.

¹³⁴ Hans Ostelius (1904—94), författare och globetrotter. Serner bodde hos Ostelius vid sitt londonbesök i november 1934, enligt Dag Hedman: ”Frank Heller och London” i Wilhelm Engström (red.): *Frank Heller och England* (Frank Heller-sällskapets skriftserie 14. [Lund], 2020) s. 16. Serners dikt ”Polyglott heders-matchiche tillägnad Eva Hedvig Elisabeth och Hans Ostelius av komponisten” vittnar om umgänget i London och trycktes i *Ballader till bröderna* (2. utvidgade uppl. 1951). Ostelius skrev om Serner i *Det var roligt nästan jämt* (1975) s. 118ff och berättade i televisionen i ”På plats igen. Hans Ostelius berättar om Gunnar Serner” i TV1 den 18.8.1988.

¹³⁵ Frans G. Bengtsson (1894—1954), författare och kritiker, vän till Serner från 1928 (se not 107 ovan).

¹³⁶ Journalisten Erik Rhodin (1899—1939; pseud. Marius), kan ha varit en bekant från Serners tid i Halmstad 1931—32, då denne ibland vistades i Göteborg.

IN EFFIGIE.¹³⁷

---

¹³⁷ "I avbild". En rättshistorisk term: att straffas *in effigie* betyder att man straffar en avbildning av den dömda, eftersom denne håller sig undan eller är död.